

پیر بادشاہ
لواری شریف

پاران:-

ناجیہ شاگرد تنظیم (نشات)

لواری شریف

3438

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

(3438)

کُل

حضرت قبلہ پیر بادشاہ خواجہ پیر گل حسن صدیقی
نقشبندی قدس سرہ لواری شریف

پاڻو چوٿون

چوٿين عرس مبارڪ جي مناسبت سان
۲۷ - ذوالقعد ۱۴۰۶ھ مطابق ۴ - آگسٽ ۱۹۸۶ع

مرتبہ:
احسان گل ڈاهري

پاران:-
ناجيم شاگرد تنظيم (نشأت) جماعت لواری شریف

86612

نشأت جي ڪتابي ڪڙي نمبر ۱۰

[حق ۽ واسطا قائم]

6972

- ڪتاب : پير بادشاهه لواري شريف ڀاڱو چوٿون
سهيڙيندڙ : احسان گل ڏاهري
تاريخ : ۴ - آگسٽ ۱۹۸۶ع
چاپو : پهريون
چپائيندڙ : نشأت
چپائيندڙ : ايم - خان پرنٽنگ پريس لڳ حيدر چوڪ
گاڏي کاتو - حيدرآباد سنڌ
ڳاڻيٽو : هڪ هزار

ملڻ جا هنڌ:-

- (۱) درگاهه لواري شريف، تعلقه و ضلع بدین
(۲) درگاهه شريف حضرت قاضي احمد، تعلقه سکر نڊ ضلع نوابشاه
(۳) اسلام قلب، ۶۷ گارڊن ايسٽ، ڪراچي نمبر ۳

Pir Badshah Luari Sharif Vol: 4, Edited by Ahsan Gul Dahri, The 10th Presentation of Najia Shagrid Tanzeem Jamait Luari Sharif, on 4th Aniversary of His Holiness. Pir Gul Hassan Siddique, 7th Sajjadah Nasheen of Dargah Luari Sharif.

3438

سَنَاءُ

<u>صفحہ</u>	<u>عنوان</u>
۷ کان ۱۰	تصاویر مبارک پیغام:
۱۱	سجادہ نشین درگاہ عالیہ لواری شریف مہاگ:
۱۳ کان ۱۷	میر محمد پیرزادو عکس:
۱۹ کان ۲۲	ہت اکر حضرت پیر بادشاہ قدس سرہ، تذکرہ یرون:
۲۵ کان ۳۴	حضرت پیر بادشاہ قدس سرہ، مضمون:
۳۵ کان ۸۹	سید احسان احمد شاہ لکیاری دڑائی ملفوظات:
۹۰	حضرت پیر بادشاہ قدس سرہ، پنہنجی پاران:
۹۱ کان ۹۲	مرتب شہید جمع کراٹی کی خراج عقیدت:
پس ورق	مرتب

بیاور گل حسن شاہم پاک پسرندوں
ز انوا رات ذاتی خوش نما دادہ

خورد گفتا ز اصلاب مبارکہ
شدہ احمد زمان از گل حسن شادہ
(قاضی ابو الحسن مٹیاری رحم)

حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس
سرة جن جي حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن
قدس سرة، ڏانهن لکيل هڪ مکتوب مان اقتباس:

”پڇا منهنجا دنيا جي حالت نهايت نازڪ آهي. مهرباني
ڪري هر ڪم علي الخصوص هر هڪ انتظام نهايت سوچ ۽ نهايت
ويچار سان ڪندا ڪريو. منهنجي مصلحت يا صلاح يا مشورت
جي راه جوئي يا انتظار نه ڪندا ڪريو. منهنجي حڪم پوڄڻ
تائين ڪنهن به ڪم جي سرانجامي ۾ دير وجهو، ايھين نه
ڪندا ڪريو. اوهان کي مون کان گهڻو پري رهڻو ٿو پوي،
ڪتي امرتسر ته ڪتي ڪراچي. مون اوهان کي اختيار ڪلي
ڏيئي ڇڏيو آهي. آءُ ڪو اوهان کان باز پرس ڪونه ڪندس،
سياه سفيد جو اختيار اوهان کي آهي. مهرباني ڪري سوچ
۽ ويچار پوري پوري ڪرڻ بعد هر ڪم ڪندا ڪجو.
خاص خيال رکجو ته اشد ضروري انتظامن ۾ ڪجهه فرق
يا تفاوت واقع نه ٿئي - عاقل را اشاره بس است.“

(۷ - مارچ ۱۹۳۱ع)

آ نسورو نور نرمل، نور تنهنجي آ نـگـاه،
نور تنهنجي جاء جاڳهه، نور تنهنجي خانـگـاه،
نور مسجد، نور منبر، نور روضو گل گياه،
نور در درگاه، تنهنجي، نور بيشڪ بارگاه.
(حمل فقير رحم)

درگاہ فلک بانیگاہ حضرت سلطان الاولیاء خاتم الولاہت،
خواجہ محمد زمان صدیقی نقشبندی قدس سرہ،
بانی درگاہ عالیہ لواری شریف

حضرت امام العالمين خواجہ پیر احمد زمان صدیقی نقشبندی قدس سرہ،
چھون سجادہ نشین درگاہ عالم اوارى شریف

حضرت پير بادشاه، خواجہ پير گل حسن صديقي نقشبندي قدس سرہ،
متون سجاده نشين درگاہ عالیہ لواري شريف

حضرت قبلہ سائین پیر فہض محمد نقشبندی مدظلہ العالی
سجادہ نشین درگاہ عالیہ لواری شریف

پيغام

حضرت قبله گاهه مرشدنا پير بادشاهه قدس سره، جن جي زندگي مبارڪ تي هي چوڻون ڪتاب نوجوان شاگردن، ناچيه جماعت لواري شريف طرفان ڇپائي سندن عرس مبارڪ تي ناظرين جي اڳيان آندو آهي ۽ نهايت محنت کان ڪم وٺي مواد گڏ ڪيو اٿن.

حضرت قدس سره، جن جون تحريرون ۽ تقريرون پليل انسانيت لاءِ مشعل راه آهن.

خداوند ڪريم سڀني کي حضرت قدس سره، جن جي تعليم ۽ امر تي هلڻ جي توفيق عطا ڪري۔
والله الهادي.

فيض، محمد نقشبندي مجددي

(حضرت قبله پير فيض محمد نقشبندي مجددي مدظلہ العالی
سجاده نشين درگاهه عاليه لواري شريف)

مهاڳ

سڀ کان پهرين ته آءُ اها وضاحت ڪندو هٿان ته اڄ جنهن متبرڪ شخصيت تي لکيل ڪتاب جو مهاڳ لکڻ لاءِ مون کي چيو ويو آهي، يعني حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن صديقي نقشبندي مجددي قدس سره جن جي شخصيت بابت لکيل ڪتاب جي مهاڳ لاءِ ته ڪنهن اهڙي روحاني ڪمالات حاصل ڪيل شخص کي چيو وڃي ها، جيڪو جديد کان جديد علوم کان وٺي قديم کان قديم علوم تائين دسترس رکندڙ هجي ها، جيڪو تاريخ، جاگرافي، سائنس، فن، فلسفي، اسلاميات ۽ ٻين انيڪ علمن جي ٻن بڻياد کان پوريءَ طرح واقف هجي ها، جيڪو زراعت، موشيت، طب، آرڪيالاجي ۽ ايسٽرناميءَ جو ڄاڻو هجي ها، جيڪو ٻڌائي سگهي ها ته حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن صديقي نقشبندي مجددي قدس سره جن جي انهن علمن بابت ڇا ڇا هئي ۽ روحاني ڪمالات جي منزل ڪهڙي هئي. چوڻ انهن هستين جي ماهيت ڄاڻڻ لاءِ نه ڪي هي عنصر اڪيون ڪم ڪري سگهنديون آهن، نه ڪي اهي ڪن ئي انهن جي گفتن مان حقيقي، روحاني مواد حاصل ڪرڻ جي قابل هوندا آهن. ان ڳالهه جي وضاحت شاهه عبداللطيف ڀٽائيءَ پنهنجي ٻن شعرن ۾ هن ريت ڪئي آهي:

آپتيان ته انديون، پوريون پرين پسن؛

آهي اڪڙين؛ عجب پڻ پسن جي.

يا

اڪيون سي ئي ڌار، جنهن سان پسين پرين ڪي.

يا جيئن ميون شاهه ڪريم ڪنن بابت چوي ٿو ته:

هي ڪن گاڏهان وڪڻي، نوان ڪن گنهيج،
 نين سان سٺيج، پريان سندي گالهڙي.
 سو عرض پئي ڪيم ته انهن اعليٰ مرتبت شخصيتن جي
 باري ۾ ڪجهه لکڻ لاءِ جنهن اهليت، قدر شناسي ۽ قابليت
 جي ضرورت هوندي آهي، آءٌ ان کان بلڪل ڪورو آهيان.
 پر جيئن ته انهن سڀني مجبورين جي باوجود اهو پنهنجي ضمير
 جو فرض سمجهان ٿو ته لکڻ، پوءِ جيڪي ڪجهه اچي سو
 لکڻ. چوڻ سندن شان ۾ لکڻ جو ته ڪوبه ڇيهه ڪونهي.
 ڪير ڪيترو به لکي پر ڇڻ ته ڪنهن ننڍڙي جهرڪي وهندڙ
 درياھ مان چنهنب هڻي پياڻي ۽ جو ڦڙو ڪڍي وٺو. جنهن
 جيترو به بيان ڪيو، اهو اوترو تشنه رهيو. هر ليکڪ، اديب
 ۽ دانشور کي اها ئي شڪايت رهي ته انهن جي ساراهه ڪرڻ
 لاءِ، انهن جي ماهيت بيان ڪرڻ لاءِ، انهن تي ويچارڻ لاءِ ۽
 انهن جي بيان جو اڀتار ڪرڻ لاءِ هيءَ هڪڙي حياتي ناکافي
 آهي. سنت ڪبيرداس ان ڏس ۾ هڪ دوهي جي ٻن ستن ۾
 ڇا ته چيو آهي:

ترتي گرو جي ڪاگر ڪرون، لکن ڪنون بنراهه؛
 ساتي سمندر م-س ڪرون، ايڪ گڻ نه لکيا جاهه.
 مون جڏهن زير نظر ڪتاب جو سمورو مواد پڙهيو ته
 ائين محسوس ٿيو ته ٻين تي اڪريل اهي لفظ، منجهن به ان
 ٿيل واقعن جون جيئريون جاگنديون شڪليون وٺي، ڪنهن
 وڊيو ڪيسٽ جيان هڪ هڪ ٿي منهنجي اڳيان سراپا حقيقت
 بنجي گذريا، گذريا ڇا پر اڃا به گذري رهيا آهن ۽ مسلسل
 گذرندا رهندا. هي ڪتاب جنهن شخصيت حضرت پير بادشاهه
 خواجہ گل حسن صديقي نقشبندي مجددی قدس سرہ جن جي
 باري ۾ لکيل آهي. اهو انهن جي برڪتن، شفقتن ۽ پنهنجي
 مريدن سان پيار جو ڪمال آهي؛ جو اڄ به جيڪڏهن ڪو
 فرد، دل سان بغض ۽ ڪينو ڪڍي، نيڪ نيتي سان، دنيا

ماسوا جي فڪرن ۽ خطرن کان پاڻ پلي، پنهنجي منهن ويهي هن ڪتاب کي پڙهندو ته، آءُ دعوى سان چوان ٿو ته هو حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن صديقي نقشبندي قدس سره، جن سان گويا هم ڪلام ٿيندو ۽ سندس دنيوي توڙي اخروي گهرجون، ساڻن توصل مرشدنا جي، ان جو ان مهل پوريون ٿونديون ۽ کيس راهه مستقيم نصيب ٿيندي.

حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن صديقي نقشبندي مجددي قدس سره، جن جي گذاريل سموري زندگي، اسان جي لاءِ انسان بنجي رهڻ، خدا جي خوشنودي حاصل ڪرڻ، دين و دنيا جي نعمتن سان آراسته ٿيڻ لاءِ هڪ ڪايو ڪلايو سبق آهي. هڪ سڌو سئون گس آهي. هڪ ضابطو حيات آهي. هڪ ضابطو اخلاق آهي. ڇا سندن مريدن ڏانهن شفقت ويهي بيان ڪبي، ته ڇا سندن بردباريءَ ۽ همت جا بيان ويهي لکبا. ڇا سندن دنياداريءَ بابت سمجهائون ويهي ڪئي ڪيون، ته ڇا سندن دينداريءَ جا داستان ويهي چٽبا. ڇا سندن سخاوت، عبادت ۽ رياضت جون ڪٿائون ڪٿيون ته ڇا ويهي سندن طب، ڏاهپ ۽ هوشياريءَ جي باري ۾ ڪتاب لکبا. سچ پچ ته ڪوبه انسان هن دنيا ۾ سندن متعلق مڪمل طور تي لکڻ جو سوچي به نه ٿو سگهي. ڪم از ڪم مون پنهنجي زندگيءَ ۾ ساڻن جيڪي ملاقاتون ڪيون، تن ۾ مون اهڙا ماهر به ساڻن ملندي ڏٺا، جن جي هنڌين ماڳين هاڪ پئي پوندي هئي. پر اهي به جڏهن ساڻن سنمڪ ٿي ٿيا ته مون انهن کي سندن شاگردن کان به گهٽ معيار جو محسوس ڪيو. پاڻ هڪ ئي وقت زميندار به هئا ته فقير به هئا، پير به هئا ته عام ماڻهو به سان عام ماڻهو به هئا. اسلامي اسڪالر به هئا ته مغربي علوم جا ماهر به هئا. جڏهن دنيا جي معاشيات تي ويهي ڳالهائين ته سمجهجي ته آهن ئي ان مضمون جا ماهر، پر جڏهن دنيا جي سياست تي ڳالهائين ته چئجي ته اها ڳالهه ڪٿي ئي نه.

اڃا هلندي رهي. سمورن ٻاهرين دنيا توڙي ملڪي مسلمان ٿي
 ڳالهائين ته ڪلاڪن جا ڪلاڪ خبر نه آهي ته ڪيئن هڪ منٽ
 جي مانند گذري وڃن. زراعت، باغباني ۽ مال تي سندن چاهه
 ۽ انهن متعلق ڄاڻ ته دنيا ڀر ۾ پاڻ مڃائي چڪي هئي. مطلب
 ته ان قسم جي همدمگير ۽ وصفن جي پندار شخصيت تي لکڻ
 لاءِ اسان جي لائق صد احترام پيءُ ميان احسان احمد شاهه قلم
 کڻي هڪ طرف بي انتها جرات جو مثال پيش ڪيو آهي ته
 ٻئي طرف اهڙن لکين بلڪه ڪروڙين انسانن مٿان، پنهنجي
 احسان احمد شاهه، نالي مطابق احسان پڻ ڪيو اٿس. چوٽي
 سالڪن جي صحبت هزارين سالن جي عبادت کان به ڪسر
 آهي. هيءُ هنن ڪتابن رستي جيڪا صحبت نصيب ٿي ٿي سا
 پڻ قلبن مٿان ڪس لاهڻ جو نادر نسخو آهي. انهن واقعن،
 گفتگوئن، مجلسن ۽ ملاقاتن کي گڏ ڪرڻ سان گڏوگڏ سندن
 زندگيءَ متعلق هنڌان هنڌان کوجنا ڪرڻ کان پوءِ پاڻ جيڪو
 مواد گڏ ڪري اسان اڳيان آندو اٿن سو سندن محنتن جو
 ڪمال ڏيکاري ٿو. ان کان علاوه جيڪا شيءِ ۽ ٻين ادبي ڪتابن
 ۾ گهٽ نظر ايندي آهي ۽ هن ڪتاب ۾ وڌيڪ پڻي ڏسڻ ۾
 اچي ۽ ان جي ادبي معيار ۽ سونهن ۾ اضافو پڻي ڪري سا
 آهي ميان احسان احمد شاهه جن جي ”سليس عبارت“.

ميان احسان احمد شاهه جن سان، جنهن جنهن جي ملاقات
 ٿي هوندي سو ان ڳالهه کان بلڪل واقف هوندو ته شاهه
 صاحب سندس والد محترم ميان ابوطالب شاهه عليه رحمت جن
 جيان سچ گو ڏسڻ ۾ ايندو، جيڪي دل ۾ ايندس ته ڦهڪائي
 ڏيندو. جهڙو سڌو سئون ۽ سولو طبيعت ۾ آهي، اهڙي ئي
 سڌي سئين، بنا ورن وڪڙن جي، عام فهم آهي سندس لکڻيءَ
 جي عبارت. جنهن سان ايترو ۸۰ کن صفحن کي پڙهندي
 ڪابه ڏيکيائي، مونجهه يا ٽڪاوٽ نه ٿيندي. اسين ميان احسان احمد
 شاهه جن کان، اها پڻ اميد رکون ٿا ته هو پنهنجي انهن سڌو ڪن

ٻولن سان اسان کي درگاه لواري شريف جي ٻين برگزیدن
۽ درگاه قاضي احمد جي سلفن بابت ان قسم جي ڄاڻ گڏ
ڪري مهيا ڪندا رهندا. جيڪا هڪ طرف سندن عبادت ۾
شمار ٿيندي ته ٻئي طرف اسان جهڙن ان ڄاڻن کي ڄاڻ ڏيڻ
جو باعث بنجي. آخر ۾ آءٌ سڀني پڙهندڙن اڳيان وينتي ڪندس
ته مهرباني ڪري هن ڪتاب کي ڳوڙهي خيال ۽ گهرائيءَ
سان پڙهي منجهانئس دين ۽ دنيا جي رهنمائي حاصل ڪن. ان
سان گڏوگڏ هن مضمون جوڙڻ تي جيڪا محنت، جانفشاني
۽ جاڳوڙت ميان احسان احمد شاه جن ڪئي آهي ۽ هن مضمون
کي مڪمل ڪري اسان اڳيان آندو آهي ۽ پڻ ناجيه شاگرد
تنظيم (نشأت) جماعت لواري شريف جي سرگرم ڪارڪن،
جن پنهنجي ڏينهن رات جي محنت سان هن ڪتاب کي ترتيب
ڏيئي مڪمل ڪيو آهي ۽ جن اهو پڪو پهه ڪيو آهي ته
هن سلسلي کي حتي المقدور جاري رکندا تنهن لاءِ کين مبارڪون
ڏيڻ کان سواءِ نتو رهي سگهان. شال مولوي الڪمیل عَزَّ وَ
جَمَلٌ کي صحت بخشي ۽ منجهن پنهنجي شناس قائم
رکي. (آمين)

خادم درگاه لواري شريف

مير محمد پيرزادو

سڪرنڊ

۱۰ جون ۱۹۶۶ع ۲ شوال ۱۴۰۶ھ

حضرت پير بادشاه قدس سره جن نهايت
گهري مطالعي جا صاحب هئا. مختلف ڪتاب
رسالا اخبارون ۽ مضمون روزانه سندن نظرن مان
گذرندا هئا، انهن تي پنهنجا نوٽ لکندا هئا. اهڙا
چند نڪتہ هتي، هن وعن، تبرڪ طور شايع ڪيا
وڃن ٿا. جيئن پڙهندڙن کي معلوم ٿي سگهي ته
حضرت پير بادشاه قدس سره جن جي مختلف
مسئلن تي ڪيتري عميق نظر هئي.

(مرتب)

سنڌي قوم جي بهادري متعلق سنڌن ۾ ڪو تحرير

ملڪيت
جيئن ته ڪن وقت مجاهدن جي پرڻي ڪئي رهي اهو به يقين لڳائي ٿو ته انهن
وڙهن اڪيڻن جو ڪوشش ڪرڻ به زياده ڪان زياده مجاهدن جي پرڻي ۾
ڪا مل ٿيڻ سنڌر بمباردن ۾ اڳ به فست بلوچ ۽ سڪيند بلوچ
ميرن نمايان ۽ پارٽ ورتو هو - قنڌار - مل الڪبير - ڪين ۽ ڪين
ڪيترن ڪرائن ۾ مل صواب ۽ ڪين فرزند اڪيڻ ته پاڻ ڪنارن
پلائي لاءِ وڏر ڪان وڏر انداز ۾ اچي پرڻي ڪيڻ ۽ ملڪيت سان
بمباردن ڪرڻ

حضرت پير بادشاه قدس سره جن جون
تڪريرون، جن جي ڪجهه حصن جا عڪس ڏنا ويا
آهن، تن جو مڪمل هٿن ٻين تڪريرون سهيبت
هت سنڌي ۾ پيش ڪجي ٿو.

(مرتب)

هڪ مضمون، هلال پاڪستان ۱۸ - اپريل ۱۹۷۸ع ۾
 حضرت سلطان اولياءَ خواجہ محمد زمان جي شعر:
 نانسين تون نہ فقير، جا نسين سانگ سسي جو،
 ماڻهو تن ملير، جن جسو مال مباح ڪيو.

جي شعر کي بجاء ان جي تہ خدا جي راہ ۾ پنهنجي پاڻ کي
 فنا ڪرڻ جي اشاري بدران ڪميونسٽ نظام ڏانهن اشارو ڪيو
 آهي. حالانڪ، ايهو فلسفو تہ ڪارل مارڪس (ڪميونزم نظريہ
 جو باني) مزدڪ ۽ افلاطون (هڪ يوناني فلسفي) جو
 آهي تہ سڀ ملڪيت سلطنت جي هجي ۽ حڪومت انهي جي
 تقسيم برابر برابر رعيت ۾ ڪري جن ۾ زالن جي باري ۾ بہ اهي
 ڪميونسٽ انهيءَ خيال تي هئا تہ عورتون بہ ڪنهن خاص
 ماڻهو جي ملڪيت نہ هجن. بلڪ عام ماڻهو جي شي
 هجن. سوشلزم ۽ ڪميونزم جي تعليم اسلام جي بالڪل برخلاف
 آهي. مٿئين شعر بابت علامہ دائود پوٽي ”ابيات سنڌي“ (۱)
 ۾ هن طرح لکيو آهي، ”هن بيت ۾ تجريد ۽ تسليم ڏي اشارو
 آهي جن تي وصول (پهچڻ) جو مدار آهي.“ (۲) رومي رحم
 چيو آهي،

شرط تسليم نبي ڪار دراز، يا تو گفتم اي پسر کن چشم باز

(۱) حضرت سلطان اولياءَ جي سنڌي ابیات جو مجموعہ جو شہيد
 گرهوڙي ڪنو ڪري عربي ۾ شرح ڪئي هئي. انهيءَ عربي
 تشریح کي علامہ دائود پوٽي سنڌي ۾ ترجمو ڪري ۱۹۳۹ع
 ۾ ڇاپرايو هو.

(۲) ابیات سنڌي ص ۱۱

”تسليم جو شرط آهي، نه ڊگهين ڳالهين جو توکي
 ٻڌايان ٿو اي پٽ اک پٽ“. انهيءَ ڪري چيو اٿن، ”الفقير ماله
 مباح“ ودمه هدر“، يعني فقير جو مال مباح آهي ۽ خون مفت
 (ف) آهي ٿي پنهنجي منزل مقصود کي رسيا جن پنهنجو تن، من،
 دن خدا جي حوالي ڪيو. (۱)

حضرت سلطان الاولياء جي شعر،

جاهل جنڪ سڪن جو، عارف سور سهاه،

سورن سنڊي ساء، راحت رسي روح کي.

بابت علامه دائود پوٽي لکيو آهي ته بدن جي لذت روح
 لاءِ عذاب آهي بالعڪس، پوءِ جيڪو بدن جو گرفتار آهي يعني
 جنهن جو روح بدن کان ڌار نه ٿيو آهي تنهن کي روحاني لذت
 جي ڪهڙي خبر. جنهن جي بدني لذت عذاب ۾ آهي ڇاڪاڻ
 ته مرڻ کان اڳ مرڻ ڪري سندس روح بدن کان الڳ آهي (۲)

لوارِي جا لال ۾ آهي، ”حضرت سلطان الاولياء جي اڳر
 زندگي ڏني وڃي ته پاڻ خدا جي راه ۾ فنا هئا. ڪا گفتگو
 دنياوي نه هلندي هئي. اڪثر وقت مراقبي ۾ هوندا هئا. جڏهن
 ميان غلام شاهه ڪلهوڙه جا گير ڏيڻ جو خيال ڪيو ته فرمايائون
 ته جيڪو ماڻهو حاڪم سان دوست رکي ٿو تنهن کي توڻ
 جي تنگي نه ٿي ٿئي. ڀلا اهو ماڻهو جيڪو حاڪم جي حاڪم
 سان نيهن لائي ٿو سو ڪينئن محتاجي ۾ مبتلا ٿيندو. بلڪ اهو
 ماڻهو خود شهنشاهه آهي. ميان غلام شاهه جهڙا سهسين سندس
 غلام آهن. (۱)

حضرت سلطان الاولياء وفات جي وقت ۾ به علاج نه
 ڪرايو بلڪ ديوان حافظ جي انهيءَ فال تي عمل ڪيائون ته

(۱) ابیات سنڌي ص ۱۱

(۲) ابیات سنڌي ص ۱

(۳) لوارِي جا لال ڀاڱو پهريون ڀيرو ڇاپو ص ۸۵

”اي نسيم شمال توکي خوش خبري هجي ته اسان جي وصال جو وقت اچي پهتو آهي.“ (۱)

اگر ڪوبه ماڻهو لـواري جا لال پڙهي ته ان کي معلوم ٿيندو ته حضرت سلطان الاولياء کي سوشلسٽ يا ڪميونسٽ نه هوا بلڪه خدا جي راهه ۾ دنيا کان بيمبرو هو. مگر ايئن نه آهي ته ڪو سندن تعليم دنيا کي ترڪ ڪرڻ جي هٿي جو اهو سندن قول ته نفس ۽ دنيا مان مطلب آهي حق کان غافل ٿيڻ.

چست دنيا از خدا غافل بدن،

نئي قماش و نقره و فرزندو زن. (۲)

يعني دنيا اها آهي ته خدا کان غافل ٿيڻ، سٺو لباس، چاندي، اولاد ۽ زال، جو مطلب نه آهي.

قرآن شريف ۾ سوره ”زخرف“ جي آيت آهي ته ”چاهو تنهن جي خدا جي مهرباني تقسيم ڪن ٿا؟ اسان تقسيم ڪيو آهي انهن جي روزي ۽ هڪڙن کي ٻين کان مٿي ڪيو آهي ته هڪڙو ٻئي کان ڪم وٺي.“ (۳)

نبي ڪريم ﷺ جي حديث ته الفقير فخرى اوهان فقيري آهي جيئن شيخ سعدي گلستان ۾ لکيو آهي ته ان جو مطلب آهي خدا جي رضا تي مرد ٿي راضي رهڻ. ورنه ٻي حديث ائين به آهي ته الفقير سوادالوجه في الدارين. يعني فقيري ڪارو منهن ڪندڙ آهي ٻنهي جهانن ۾. اوهان مفلسي جنهن ۾ حق ۽ ناحق جي تميز نڪري وڃي ۽ مفلسي سببان غير شرعي ڪم ڪري. نوٽ:- هي () لـواري جا لعل، حضرت سلطان

- (۱) لواري جا لال پيو ڇاپو ڊاڪٽر گربخشاڻي. ص ۱۰۳
خوش خبردار اي نشيم تڃال ڪم عامي رسد زمان وصال
(۲) لواري جا لال، ڊاڪٽر گربخشاڻي ڇاپو پيو ص ۷۵
(۳) ڏسو آيت نمبر ۳۲ ”اهم يقسمون رحمت ربك نحن“

الاولياء جي قولن سان لکڻو.

حضرت سلطان الاولياء هڪ فقير کي موڪليو غلام شاهه
وت ته هي هي سوال ڪندو تنهن ۾ هڪ هي سوال به هو ته هو
تو کي چوندو ته آءُ جاگير عطا ڪريان، تون وراثي ڏج ته
فقيرن جي کاڌ خوراڪ لاءِ اسان وٽ مٿو مال پيو آهي. مگر
ڪنهن مهل احتياج ٿي ويوسين ته جاگيرون وٺڻ ۽ سرڪاري
نوڪري ڪرڻ کان ڪين گسنداسين. (۱)

لوارِي جا لال نئون ڪڏهين به ڪو ڪم اهڙو نه ڪيائون
جو شريعت جي برخلاف هجي. ص ۸۵ نئون جو حاڪمن جي
حاڪم سان تعلق ٿو رکي اهو ڪيئن محتاجي ۾ مبتلا ٿيندو.
جو ميان غلام شاهه جهڙا ڪيترائي سندس غلام آهن. ص ۹۵
نئون. ٿئي جي فضل سان کاڌ خوراڪ واسطي سڀڪي آهي
ضرورت جي حالت ۾ جاگيرون ۽ سرڪاري نوڪري کان
ڪين گسنداسين. ص ۱۰۳ بيماري جي حالت ۾ علاج به نه
ڪرايائون، حافظ جي فال تي قائم رهيا. ص ۷۴ (۲) نفس ۽ دنيا
مان مراد آهي حق کان غافل رهڻ.

چيست دنيا از خدا غافل بدن،

نئي قماش و نقره و فرزند و زن.

(۱) لوارِي جا لال ڊاڪٽر گربخشاڻي. چاپو پيو ص ۹۵

(۲) اصل ۾ اهو احوال لوارِي جا لال نئون چاپو جي ص ۷۵ تي آهي

مسٽر احمد خان بلوچ جو ليک اخبار همدرد ۲۸
 آڪٽوبر ۾ ڏنو ويو. مسٽر صاحب جو حضرت خواجه عبدالرحيم
 گرهوڙي رحمة الله عليه جي پيشن گوئي تي اعتراض حقيقتاً
 صحيح نظر ٿو اچي، جو حضرت خواجه عبدالرحيم شروع سان
 اهي اکر لکيا آهن ته ”اهي ڪشف ڪتاب ۾ اهڙي پچارا.“
 ڪتاب الڪشف مولانا جلال الدين سيوطي جو لکيل
 اٽڪل ڇهه سؤ سال اڳ جو آهي، جنهن ۾ قيامت متعلق
 حديثون گڏ ڪري انهن جو احوال پنهنجي خيال موجب لکيو
 اٿس. مگر بعد جي زماني ۾ طرح طرح جي نموني سان حضرت
 خواجه شهيد گرهوڙي جي نالي سان منسوب ڪيل پيشن
 گويون مختلف ماڻهن خود ساختہ ٺاهيون آهن، جيئن ته حضرت
 خواجه شهيد گرهوڙي سندس شعر کي منسوب ڪشف ڪتاب
 سان ڪيو آهي، جو ڪتاب صرف حديثن جي حوالي سان قيامت
 جا آثار تاليف ڪيائون. ان مان اهو احوال ظاهر ٿئي ٿو.
 حضرت شهيد گرهوڙي جي مشهور ڪيل پيشن گوئي جنهن ۾
 درگاه شريف لواري جي بابت ڪم و پيش اکر ۽ انجڻون ۽
 موٽرن هلڻ جو بيان ۽ بي. اي. ايم. اي پڙهڻ جو بيان وغيره
 سڀ هٿرادو ٺاهيل آهي، جهڙي ته ۱۹۳۸ع ۾ الاصلاح اخبار
 شايع ڪئي هئي.

سنڌين جي بهادري متعلق سنڌن هڪ تحرير

جيئن ته حڪومت هن وقت مجاهدن جي ڀرتي ڪري رهي آهي، تنهن لاءِ سنڌين جو فرض آهي ته ڪوشش ڪري زياده کان زياده مجاهدن جي ڀرتي ۾ شامل ٿين. سنڌي بهادرن اڳ به فرسٽ بلوچ ۽ سيڪنڊ بلوچ ۾ نمايان ڀارت ورتو هو. قنڌار، تل الكبير، چين ۽ ٻين ڪيترين لڙاين ۾ شامل هوا ۽ هينئر ضروري آهي ته پاڪستان جي پلائي لاءِ وڏي کان وڏي انداز ۾ اچي ڀرتي ٿين ۽ حڪومت سان تعاون ڪن.

زراعتي نظام

جنگ مورخه ۸- فيبروري ۱۹۴۷ء ميان عبدالحميد شهباز جو مراسلو زرعي نظام کي تبديل ڪرڻ متعلق پڙهي مون کي حيرت ٿي ته ڪيئن اصل حقيقتن کي غلط نموني ۾ پيش ڪيو ويو آهي. اهو زرعي نظام جيڪو انگريزن جي دور ۾ هو، جڏهن ته زميندارن کي زمين رکڻ جي ڪابه حدبندي ڪانه هوندي هئي ته هو ڪيتري زمين رکي سگهن ٿا. ان وقت اسان جي پاڪستان جي ڪوڪ، يورپ، آفريڪا، مشرقي وسطي ۽ سموري هندوستان ڏانهن ريل ۽ جهاز رستي برآمد ڪئي ويندي هئي. ان وقت به اناج ايترو ته زياده پيدا ٿيندو هو، جو زميندار طبقو ان ڪري مفلس ۽ قرضي هوندو هو جو اناج جي قيمت ۲ روپيا في من جي لڳ ڀڳ هوندي هئي. اڄڪلهه جيتوڻيڪ ڪافي نوان بيراج ٺهيا آهن ۽ ڪروڙين ايڪڙن زمين آبادي ۽ لائق بنائڻ جا بندوبست ٿي چڪا آهن ته پوءِ به ڪهڙو سبب آهي جو اناج جي ڪوت ٿي پئي آهي. ان جو سبب اهو آهي ته پاڪستان ٺهڻ سان غير مسلم آبادي، جن جي تقريبن اڌ اڌ زمينداري هئي، انهن جي لڏ پلاڻ کان پوءِ انهن جي زمين بچاءِ ان جي ته اوائلي طور طريقي سان وڏن زميندارن ۾ ورهائجي ها، ان جي ابتڙ ان کي نهايت ننڍن ٽڪرن ۾ نيڪال ڪيو ويو. جنهن رستي هر هڪ ماڻهو تقريبن ويهه پنجويهه ايڪڙن کان مٿي زمين حاصل ڪري نه ٿي سگهيو. پر پوءِ به انهن الائن اهي زمينون ٻين ماڻهن کي آباد ڪرڻ لاءِ ڏنيون ۽ پاڻ شهرن ۾ مزدوريون ڪري گذارو ڪرڻ شروع ڪيائون. جنهنجو نتيجو اهو نڪتو ته اها زمين پوري طرح صحيح آباد ٿي نه

سگھي. زمين ۾ سٺو پاڻ وجهڻ، هاري جي پوري طرح محنت ڪرڻ
 ۽ نوان اوزار ۽ دوائن جو استعمال ڪرڻ ۽ ٽريڪٽر وغيره
 سان هر ڏيارڻ (اهو) تڏهين ئي ممڪن ٿيندو جڏهين زميندار
 دولتمند هوندو. سو جيڪڏهين ان کي مٿئين نموني ورهائيو
 ويندو ته ترقي ڪيئن ٿي سگهندي.

حج بيت الله جو منڪر دائره اسلام مان خارج آهي.

پير گل حسن صديقيءَ جو بيان.

ڪراچي ۱۵، سيپٽمبر. جناب پير گل حسن صديقي
سجاده نشين لواري شريف جن لکن ٿا ته آءٌ عام مسلمانن جي
چاڻ خاطر قومي پريس رستي اهو اعلان ڪرڻ ضروري ٿو سمجهان
ته آءٌ ۽ منهنجا مرید اهل سنت و الجماعت واري طريقي عالم
نقشبندیہ سان منسلڪ آهيون. پر اسان جي خلاف جيڪو ۹-۱۰
ذوالحج جي ڏينهن تي درگاه لـواري شريف ۾ حج بيت الله
شريف جي رڪنن جي نقل ڪرڻ جو هر سال الزام دهرايو
پيو وڃي، سو انتهائي شرانگيز، قطعي بي بنياد ۽ صداقت کان
بلڪل خالي آهي. اسان جو اهو عقيدو آهي ته جيڪو شخص
حج بيت الله شريف جو انڪار ڪري ٿو، سو اسلام جي هڪ
بنيادي رڪن کان منحرف ٿيڻ سبب دائره اسلام مان خارج
آهي. ۹-۱۰ ذوالحج تي، درگاه لـواري شريف تي منعقد ٿيندڙ
قديم اجتماع جي اصل حقيقت اها آهي ته اهي ڏينهن اسان جي
طريقي نقشبندیہ جي هڪ عالي مرتبت بزرگ حضرت خواجہ
ابوالمساڪين شيخ محمد نٿوي قدس سره، جن جي عرس جا
ڏينهن آهن، جيڪي حضرت سلطان الاولياءِ خواجہ محمد زمان
قدس سره، باني درگاه لـواري شريف جن جا پير ۽ مرشد هئا.
ان سعيد تقريب جي موقعي تي لـواري شريف ۾ مريدن جو
اجتماع گذريل ٻن صدين کان به زياده عرصي کان ٿيندو ايندو
هو. جنهن ۾ نماز، قرآن خواني ۽ قصائد خواني ٿيندي هئي. ان

کان علاوه اتي نه ته حج بيت الله شريف جي ڪنهن رسم جو نقل ڪيو ويندو هو ۽ نه ئي ڪوئي ٻيو غير شرعي ڪم ٿيندو هو. لواري شريف جي ان اجتماع تي مصنوعي حج جو بنياد ۽ ۴ ڪوٽو الزام لڳائي ۱۹۳۹ع ۾ الهه بخش سومري جي ڪانگريس حڪومت سياسي بنيادن تحت بندش وڌي هئي. ان زماني ۾ لواري شريف جي خلاف اسلام دشمن پروپيگنڊا ڪرڻ ۾ ڪانگريس جي آله ڪار طور چند مفسد مولوين وڌي چڙهي حصو ورتو هو. ان گروهه منجهان چند مخالف اڄ به درگاهه شريف جي مخالفن جي ايجنٽ طور درگاهه خلاف ڪذب پياني ڪندي سرانگيز پروپيگنڊا ۾ مصروف آهن. اسان سابق دؤرن جي حڪومتن جا توجهه ڪيئي دفعا ان طرف چڪايا ته هو خود اچي لواري شريف جي انهن اجتماعن کي ڏسن ته هتي ڪهڙو ڪم شريعت جي خلاف ٿئي ٿو. پر هو ان تي ڪڏهن به آماده نه ٿيا. اسان جا مخالف جن ۾ چند منهنجا ويجهه رشتيدار به شامل آهن، پنهنجي سياسي اثر و رسوخ ڪري، حڪومت تي دٻاءُ وجهي اها من ماني ڪرائيندا رهن ٿا. هاڻي جڏهن ته پيشه ور سياستدانن جو ملڪ مان خاتمو ٿي چڪو آهي تڏهن آءٌ موجوده حڪومت کي پرزور اپيل ٿو ڪريان ته هو مفاد پرست ۽ خود غرض سياستدانن طرفان عائد ڪيل ان ناجائز بندش کي هميشه لاءِ ختم ڪري ۴-۹-۱۰ ذوالحج جي متبرڪ ڏينهن تي مسلمانن کي عرس ۾ شامل ٿيڻ ۽ قرآن خواني ڪرڻ لاءِ لواري شريف ۾ اچڻ جي اجازت ڏئي.

(روزنامه انجام ڪراچي، ۱۷، سيپٽمبر ۱۹۵۹ع)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تحریر: سید احسان احمد شاہ لکھنوی دزائی۔

کل

حضرت پیر بادشاہ قدس سرہ

اوڏڻ اوڏري آءُ، توکي لاکي کونيو،
لهي تو متاه، سندو مٽي مامرو،
(حضرت سلطان الاولياء)

خوش خبردار اي نسيم شمال،
که بمامي رسد زمان وصال،
(اي اتر جي هير! هيء خوش خبر رک ته وصال جو
زمانو اسان کي ويجهو اچي رهيو آهي.)
حضرت پير بادشاہ گل حسن شاہ صديقي نقشبندي قدس
سرہ، جن جي ذات بابرکات کنهن تعارف جي محتاج نه آهي،
پاڻ درگاه عالم لواري شريف جا ستون نمبر سجاده نشين هئا،
سندن وجود مسعود عالم انسانيت لاء هدايت جو سرچشمو رهيو آهي،
ولادت:-

هرهڪ خدا جي پياري جي ولادت کان اڳ ان جي
اچڻ جون پيشنگويون ڪيون ويون آهن. اهڙي نموني سان
حضرت پير بادشاہ گل حسن قدس سرہ، جن جي ولادت لاء
پڻ اهڙيون ڪيتريون پيشنگويون ڪيل آهن. هت چند پيشنگويون

ڏجن ٿيون:

۱ - حضرت امام الاولياء، ~~مجتهد~~ ^{مهاجر} مڪي خواجہ محمد سعيد قدس سره، پنجون نمبر سجاده نشين درگاه عاليہ لوارى شريف جن پنهنجي فرزند حضرت امام العالمين خواجہ احمد زمان قدس سره، ڇهون سجاده نشين درگاه عاليہ لوارى شريف جي شادي مبارڪ جي موقع تي هڪ فارسي بيت چوڻ فرمايو، جنهن ۾ حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن جي اچڻ جي چٽي بشارت ڏني وئي آهي.

”بهر تاريخ سرور شادي احمد زمان،
جان بهار آمد دلم هر گشت از لب لباب،
سال تاريخش سعيد از سر بجسته بسادعا،
باد در تزلزل ويچ برکت ”گل“ آمد در جواب.

ان کان سواءِ حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن فرمائيندا هئا ته اسان جو نالو اسان جي والد کي حضرت امام الاولياء خواجہ محمد سعيد قدس سره، جي خوابي ارشاد مطابق رکيو ويو آهي.

۲ - مير حاجي سهراب کان روايت آهي ته هڪ دفعي حضرت جيجي امان اندرون صاحب (حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن جي والده صاحب) جن خواجہ امام الاولياء، مهاجر مڪي خواجہ محمد سعيد قدس سره، جن جي خليفي حضرت ياقوت فقير عليه رحمت کي اندران چواڻي موڪليو ته تون ڪامل ولسي آهين. روضه مبارڪ حضرت سلطان الاولياء وچي متوجه، ٿي عرض ڪري ڏس ته حضرت امام العالمين (قدس سره) جن کي فرزند عطا ٿيندو يا ڪيئن؟ پوءِ حضرت ياقوت فقير عليه رحمت چواڻي موڪليو ته مان روضه مبارڪ حضرت سلطان الاولياء ۾ وڃي متوجه ٿيس جتي پنجن ٿي بادشاهن جي زيارت نصيب ٿي ۽ حضرت سلطان الاولياء قدس سره، مون کي بشارت

ڏني ته توکي مبارڪ هجي جو تنهنجي مرشد جي گهر فرزند
 ٿو اچي. پوءِ مون شڪر ڪيو ۽ دعا پڙهي روضه مبارڪ کان
 ٻاهر پئي نڪتس ته مرشد مديني وارا امام قدس سره (خواجه
 محمد حسن قدس سره) چوٿون نمبر سجاده نشين درگاه عالميه
 لواري شريف) جن مون کي فرمايو، ”جيڪڏهن فرزند جي
 سڄي پانهن جي ڏونڙي تي نشان هجي ته پوءِ سمجهجان ته مان
 پاڻ آهيان.“ حاجي سهراب عليه رحمت چونڊو هو ته هڪ دفعي
 اڃان پاڻ ننڍا هئا ۽ ڪپڙا پئي بدلایائون ته اهو نشان مون
 پاڻ سندن پانهن جي ڏونڙي تي ڏٺو.

ان کان سواءِ ٻين ٻين ڪيتريون پيشنگويون سندن
 ولادت باسعادت متعلق ڇپيل آهن. سندن ولادت جو سمورو بندوبست
 رکڻ لاءِ سندن پدر بزرگوار قدس سره، جن هڪ قابل انگريز
 نرس کي اڳوات لواري شريف ۾ ترسائي ڇڏيو هو. آخرڪار
 اها نيڪ ۽ سعيد گهڙي اچي ويئي جنهن جو انتظار گهڻي
 وقت کان ڪيو پئي ويو ۽ پاڻ حضرت پير بادشاهه جن آچر
 جي شام ۱۳ شعبان المعظم ۱۳۲۷ھ مطابق ۳۰ آگسٽ ۱۹۰۹ع
 تي تولد ٿيا. سندن ولادت جي خوشي ۾ لواري شريف ۾ جيڪي
 خلفاء يا مريد آيل هئا، مرد خواه مؤمنياڻيون، تن خوشي کان
 ان انگريز نرس کي ٻي انداز گهورون ڏنيون. ڪن ڪن ته
 سونيون گينيون به گهوريون.

سندن پرورش نهايت ئي لاڏڪوڏ سان ۽ ناز نعمت سان
 ڪئي وئي. حاضري جي خدمتين کان علاوه ٻيا خلفاء ۽ جماعت
 جا ٻيا وڏا معزز ماڻهو به کين ڪلهن تي کڻندا ۽ راند روند
 ڪرائيندا هئا.

تعليم:-

پاڻ پنهنجن سالن جا ٿيا ته سندن پڙهائي لاءِ سندن پيدر
بزرگوار طرفان هڪ استاد مقرر ڪيو ويو. جڏهين سندن پيدر
بزرگوار پنهنجي ظاهر جي عزيزن پير اشرف ۽ پير عبدالقادر
جي نه ٺهڻ جي ڪري لواري شريف مان هجرت ڪري ڪراچي
(۱۳۳۵ھ) ۾ اچي رهيا، ته ان وقت سندن عمر مبارڪ ۸ سال
هئي. ڪراچي ۾ قرآن شريف، اردو ۽ سنڌي جي تعليم لاءِ استاد
مقرر ڪيو ويو. پاڻ جڏهين قرآن شريف پورو ڪيائون ته سندن
حافظي ڏاڍي ڌام ڌوم سان ڪئي وئي. تمام گهڻيون ديگيون
عمدن طعامن جون تيار ڪرائي ڪرايون ويون. سڄي جماعت
سندن حافظي جون ڏاڍيون خوشيون ملهائون.

وري به پنهنجن عزيزن جي ناروا سلوڪ جي ڪري،
جو اهي به سندن جي لواري شريف کان ڪراچي هجرت ڪري
اچڻ بعد پويان سولجر بازار ڪراچي ۾ رهڻ لڳا، ۽ وري به
ساڳئي نموني سان تنگ ڪرڻ لڳا، تنهن ڪري سندن والد
بزرگوار تاريخ ۲۵ رمضان المبارڪ ۱۳۴۱ھ تي ڪراچي
کان هجرت ڪري پنجاب طرف امرتسر ۾ اچي رهيا. اتي
امرتسر ۾ به سندن انگريزي ۽ فارسي تعليم لاءِ مولوي
فيض الله استاد مقرر ڪيو ويو. ظاهر جي مٿن جي دشمني جي
ڪري سندن والد کين هميشه پاڻ سان گڏ رکندا هئا.

حضرت پير بادشاهه جن تاريخ ۸ - جمادي الاول ۱۳۴۸ھ
تي امرتسر کان ڪراچي واپس آيا ۽ اتي به فارسي، عربي ۽
انگريزي تعليم حاصل ڪندا رهيا. سندن ذهن اهڙو هوندو هيو
جو هڪ دفع، سبق پڙهڻ بعد سڄو ياد ٿي ويندو هو. پاڻ پنهنجن
استادن کان اهڙا سوال پڇندا هئا جو هو اچرج ۾ پئجي
ويندا هئا. ۽ سندن والد بزرگوار جن کي چوندا هئا، ”قبله اسان
رڳو حڪم موجب حاضري ڀريو ويٺا آهيون. پاڻ ته سڀ ڪجهه
اڳ ٿي پڙهيو ويٺا آهن.“

هڪ دفعي سندن والد بزرگوار جن مولوي غازي عبدالرحمان
 ڪوڪر کي سڏي فرمايو، ”پڇي گل حسن کي پڙههءَ“. جنهن
 تي مولوي عبدالرحمان عرض ڪيو، ”قبله شهزادي کي الله پاڪ
 جي اسمِ عليم جو ته سارو علم حاصل هوندو.“ حضرت جن ورائيو،
 ”هائو! اهو علم کين کي سڀ آهي.“

کين کي تواريخن، وڏن وڏن، زماني جي بادشاهن، اولياءَ
 ڪرامن، غوثِ اقطاب ۽ مشائخن جي حالات ۽ اقوال پڙهڻ جو
 ڏاڍو شوق هوندو هيو. تصوف سان سندن خاص دلچسپي هوندي
 هئي. وڏا وڏا عالم، پيران، طريقت ۽ سجاده نشين وڏن ملاقات
 لاءِ ايندا هيا. پاڻ انهن سان قرآن شريف، حديث ۽ تصوف جي
 اهڙي گفتگو ڪندا هئا، جو هو حيران رهجي ويندا هئا، ۽
 پاڻ ۾ اهو چوندا هئا ته پير صاحب سڀني علمن جو ڏاڍو قابل آهي.
 حاجي سهراب کان روايت آهي ته، ”سندن روبرو

هڪ دفعي پاڻ وڏل سردار سائين جن مولوي عبدالرحمان غازي
 ڪوڪر کان ڪن قرآني آيتن جي معنيٰ ۽ ڪن احاديثِ نبوي صلعم
 جي تشريح پڇي، مگر مولوي صاحب انهن جي پوري طرح
 سمجهائي نه ڏيئي سگهيو، جنهن تي پاڻ انهن آيتن ۽ حديثن
 جي تشريح ۽ معنيٰ نهايت وضاحت سان بيان فرمايائون.“

پاڻ ننڍي هوندي کان ئي ڪنهن نه ڪنهن علم جي
 جستجو ۾ مصروف هوندا هئا. ڪڏهن به ڪنهن ملاقاتي سان
 فضول گفتگو ڪونه ڪندا هئا. گفتگو ۾ علم، تصوف، قرآن
 پاڪ ۽ حديث سڳوري جي اپٽار هوندي هئي.
حالاتِ زندگي:-

سندن طبيعت مبارڪ ننڍي عمر ۾ صفراوي هوندي هئي.
 پاڻ هاڻي ۾ سنه ۽ ڊگها لڳندا هئا. کين اڪثر ڪري هڪ
 نه ٻي بيماري چڏيندي ئي ڪانه هئي. هڪ دفعي کين مدي
 جو بخار ٿي پيو وڏن وڏن ڊاڪٽرن جهڙوڪ ڊاڪٽر نذرت
 (ڪرستان)، ڊاڪٽر موهن لال عرف دادا کان علاج ڪرايو ويو

مگر فاعدو ڪونه ٿيو ۽ اهڙا لاغر ٿي ويا جو هڏن تي ماس رهيو ٿي ڪونه ۽ هڏن جي مٿن نظر پي آيا. آخر ڊاڪٽر خوبچند جيڪو سندن مرید ڊاڪٽر عبدالرحمان کڻي جو دوست هيو ۽ اهوئي کيس علاج لاءِ وڙي آيو هو. ان چيو ته شهزادي کي آڏن ۾ سوراخ ٿي پيا آهن. کين کي تڪليف وڌندي پي ويئي. پاڻ حضرت امام العالمين قدس سره جن هڪ دفعي فرمايو، ”آءُ گهڻن مشائخن ڏانهن متوجهه ٿيس پر اونداهي ۽ ڪاراهي پيو ڏسان، سرهائي اصل بس. آخر ڊاڪٽر خوبچند کي گهرايو ويو جنهن نينگر جي بدن جي تپاس ڪري چيو ته نينگر جي آڏن ۾ سوراخ ٿي پيا آهن هاڻي علاج ڪرڻ بي سود آهي. تڏهين ظاهري دوا کان نااميد ٿي پنهنجي مالڪ ڪريم ڏانهن متوجهه ٿيس ته آواز ٻڌم ته ’هاڻي پنهنجي ٻچي کي نئون مصنوعي روح ٿا ڦوڪيون ۽ نئين حياتي ٿي مليس‘ پوءِ اهڙو فضل ٿيو جو هڪ ڏينهن گذريو ته ٽيون حصو مرض جو دفع ٿي ويو، ٻيو ڏينهن گذريو ته ٻيو حصو مرض جو دفع ٿي ويو، ٽيون ڏينهن گذريو ته سمورو مرض دفع ٿي ويو.“

حضرت خواجہ احمد زمان قدس سره جن ڪراچي ۾ چار بنگلا خريد ڪيا هئا. انهن مان هڪ بنگلو حضرت پير بادشاهه جن جي حوالي ڪيائون. باقي ٽن بنگلان مان وڻ وغيره ڪيرائي ڇڏيائون جو وڻڪار کين ناپسند هوندي هئي. مگر حضرت پير بادشاهه جن وري پنهنجي بنگلي، جنهن کي ”سائو بنگلو“ ڪري چوندا هئا، ۾ وڻڪار رکي جو ساوڪ ۽ وڻڪار سندن وندر هوندي هئي، ۽ پاڻ ان بنگلي ۾ باغ رکيائون.

سندن والد بزرگوار سندن ڏاڍو خيال رکندا هئا. هڪ دفعي پاڻ امرتسر مان سندن ڏانهن خط مبارڪ لکيائون، جنهن ۾ لکن ٿا، ”ٻچا منهنجا دنيا جي حالت نهايت نازڪ آهي. مهرباني ڪري هر ڪم علي الخصوص هر هڪ انتظام نهايت سوچ ۽ نهايت ويچار سان ڪندا ڪريو. منهنجي مصلحت يا

صلاح يا مشورت جي راه جوڻي يا انتظار نه ڪندا ڪريو. منهنجي حڪم پهچڻ تائين ڪنهن به ڪم جي سرانجامي ۾ دير وجهو، ايھين نه ڪندا ڪريو. اوهان کي مون کان گھڻو پري رھڻو ٿو پوي، ڪٿي امرتسر ته ڪٿي ڪراچي. مون اوهان کي اختيار ڪلي ڏيئي ڇڏيو آھي. آئون ڪو اوهان کان باز پرس ڪونه ڪندس، سياه و سفيد جو اختيار اوهان کي آھي. مھرباني ڪري سوچ ۽ ويچار پوري پوري ڪرڻ بعد هرڪو ڪم ڪندا ڪجو. خاص خيال رکجو ته اشد ضروري انتظامن ۾ ڪجهه فرق يا تفاوت واقع نه ٿئي. عاقل را اشارہ بس است.“ (۷- مارچ ۱۹۳۱ع)

پاڻ چمنديڻي ڄام هئا، ۽ پيدائشي ولي هئا. ننڍي هوندي کان ئي ڪي اهڙيون حقيقتون سندن کان ظاهر ٿينديون هيون جي سراسر ڪرامت واريون هونديون هيون. هتي ڪجهه حقيقتون پيش ڪجن ٿيون.

(۱) سليمان ولد ولي محمد بهراڻي ٽالپر ڪراچي ۾ سندن خدمت ۾ رهندو هو کيس سلھ جي بيماري ٿي پئي. ان وقت سلھ لاءِ علاج مرض تصور ڪيو ويندو هيو ۽ چوڻ ۾ ايندو هيو ته ”سلھ دق جوانا و فالج با پير، گر افلاطون برآيدنيمست تدبير.“ يعني سلھ دق جوان کي ۽ فالج (آڌ رنگ) پوڙهي کي، جيڪڏهن افلاطون اچي ته به ڪو چاڙهو نه آهي. پاڻ پنهنجي والد بزرگوار کي چيائون، ”هن (سليمان ٽالپر) جو علاج اسان پاڻ ڪنداسون.“ پوءِ روزانه پنهنجي خرچي مان اڍائي توله مڪڻ جا گهرائي، صبح جو ان کي ڪارائيندا هئا. سليمان ٽالپر مڪڻ کائڻ سان چڱو پلو ٿي ويو. حالانڪ، حڪيم يا ڊاڪٽر سلھ واري مريض کي سڻي کائڻ کان منع ڪندا آهن. مگر هي سندن ڪرامت هئي.

مير حاجي سهراب کان روايت آهي. ته سندس ڀائٽي

مير غلام نبي کي ڪنگهه ريزش ۽ ڪاڪڙي ڪري پوڻ ڪري سخت تڪليف ٿي پئي، جو هو ڳالهائي به ڪونه ٿي سگهيو. مير غلام نبي گهڻو علاج ڪرايو، مگر فاعدو ڪونه ٿيو. سندس مائٽن کي اچي ڊپ ٿيو ته متان سلهه نه ٿي وئي هجي، جو ان جي والد کي به اهو عارضو ٿيو هو. پوءِ جڏهن ۱۳۴۹ هـ جي موقعي تي ڪراچي آيا، تڏهن کين (حضرت پير بادشاهه) عرض ڪيائين. پاڻ فرمايائون، ”گرم گرم جليبيون وٺي ڪاهه.“ پوءِ مير غلام نبي گرم گرم جليبيون وٺي کاديون کيس ڪلي فاعدو ٿي ويو ۽ وري ڪڏهن به کيس اها تڪليف نه ٿي. پوءِ مير حاجي سهراب کين کي عرض ڪيو، ”قبله توهان جي مهرباني ٿي جو مير غلام نبي چاڪ چڱو ٿي ويو.“ ته پاڻ فرمايائون، ”مان پاڻ غلام نبي لاءِ متوجهه ٿيو هوس.“ اها سندن ظاهر ڪرامت هئي.

(۳) راقم جو والد سيد ابوطالب شاهه دڙائي عليه رحمت ڳالهه ڪندو هيو، ”مان امرتسر ۾ حضرت پير بادشاهه سان گڏ راند ڪري رهيو هوس ۽ اسان لڪلڪوٽي راند پئي ڪئي سون ته منهنجي لڪڻ ۽ سندن گولڻ جو وارو آيو، مان هڪ ڪنڊ ۾ وڃي لڪس، مڃاڻ ته اتي چيلائڻ جو مازارو هيو، منهنجو مٿو تازو پاڪي سان ڪوڙايل هيو، هڪ چيلاڻي مون کي مٿي تي اچي تارون تي ڏنگ هنيو. شدت تڪليف کان مون کان دانهن نڪري ويئي. منهنجي دانهن تي پاڻ ڊوڙندا آيا ۽ مون کان پڇيائون ته، ابوطالب شاهه ڇا ٿيو؟ مون جواب ڏنو ته، وڏل سائين چيلاڻي چڪ پاتو آهي، ڏاڍو سور ٿئي ٿو. پاڻ هڪدم بنگلي شريف جي اندر ويا ۽ لوڻ ۽ ليمون کڻي آيا، ڏنگ واري جاءِ تي لوڻ رکي متان ليمون ٺپوڙيائون پوءِ آڱوٺي سان اتي مهنيائون ته منهنجي تڪليف ايئين ويندي رهي جيئن باهه تي پاڻي.“

پاڻ ذهن جا اهڙا چٽا ۽ سندن حافظو اهڙو تيز هوندو

هو جو تمام بالڪيٽي جون ڳالهيون حرف به حرف کين ياد هونديون هيون.

موجوده سجاده نشين درگاه عالم لواري شريف حضرت قبله سائين پير فيض محمد نقشبندي مدظلہ العالی کان روايت آهي ته پاڻ پير بادشاهه ڪريم جن هڪ دفعي دوران ملاقات سندن سان ذڪر ڪرڻ فرمايائون، ”مان اڃان ننڍو هوس، هڪ ڏينهن مان به اندر بنگله شريف ۾ ويٺو هوس اسان جو والد صاحب ۽ والده صاحبه جن به ويٺل هئا، ته اسان جي والده صاحبه جن اسان جي والد صاحب (حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره) کان سوال پڇيو ته لواري شريف جي اڳين بادشاهن جا مريد فقير وڏيون وڏيون ڪرامتون ڪندا هئا، مگر توهان جي مريدن کي ته ڪا خبر ئي ڪانه ٿي پوي، جنهن تي پاڻ فرمايائون ته ٻچا گل حسن ويجهو ٿي تون به ٻڌ تنهنجي والده سوال ڪيو آهي، هاڻي اسان ان جو جواب ٿا ڏيون. پوءِ فرمايائون ته ڪنهن شخص کي قابو ٻڌي تنگون پانهون سوگهيون ڪري پيٽي ۾ بند ڪري پوءِ اها پيٽي ڪپڻ ۾ بند ڪري پوءِ ان ماڻهو کي سڌ ڪجي ته اهو ماڻهو نڪري سگهندو. اهڙيءَ طرح سان مون منهنجي جماعت قابو ڪئي آهي جي آزاد ڪريان ته هڪ هڪ وڏو ولي ڪامل هجي ۽ ڪرامتون ڪري.“

مير فتح علي بهارائي ٽالپر کان روايت آهي ته هڪ دفعي هو ڪجهه جماعت سان گڏ سندن مجلس ۾ ويٺل هو پاڻ ننڍي هوندي جو ذڪر فرمايائون، ”اسين امرتسر ۾ هواسون آءُ شام جو سائیکل تي چڙهي امرتسر شهر کان ڪجهه پري پنهنجي هڪ دوست وٽ ويس اتان گهمي واپس پئي وريس ته سج وٽ تي لهي ويو. ان علائقي ۾ ڌاڙيل رات جو ته ٺهيو پر ڏينهن جو به سڄن رستن تي ڦرون ڪندا هئا، مان سائیکل تي ڪاهيو پئي آيس، ڏٺم ته رستي تي ڪجهه ماڻهو وڏيون

ڊگهيون لٽيون کنيو بيٺا آهن، مان جيئن ئي ويجهو آيس ته انهن مان اڌ هڪ پاسي رستي جي ۽ اڌ ٻئي پاسي رستي جي ٿي لٽيون اڀيون ڪري بيٺا مون کي هيڪر خوف ٿيو، مگر پوءِ حضرت سلطان الاولياء جو اسم مبارڪ پڙهندو پڙهندو سائیکل تيز آڻي انهن جي وچان لنگهي هليو آيس. هنن گهڻيون ئي هڪلون ڪيون، مگر منهنجي وار کي به ڪجهه ڪري نه سگهيا، مان خير سلامتي سان هليو آيس.

وري ان مجلس ۾ ذڪر ڪرڻ فرمائائون، ”ان وقت سکن ۽ مسلمانن جو پاڻ ۾ تڪرار هلندڙ هو، روزانه هڪ ٻه جهيڙا ٿيندا هئا، ڪي ته ڦٽبا هوا ته ڪي وري قتل ٿي ويندا هوا. هڪ دفعي اسان کي اوچتو خيال آيو ته سکن جو گوردوارو (عبادت خانو) گهمجي، پوءِ هڪ جماعت جو ماڻهو ساڻ ڪري هڪ گوردواري ۾ اندر مٿي گهمڻ وياسون گهڻو وقت گهمڻ ڦرڻ بعد ڏٺوسون ته سڪ ٽوليون ڪيو ويٺا هوا ۽ ڪٿي وري بيٺا هوا، پاڻ ۾ اهي صلاحون ڪري رهيا هوا ته مسلمانن سان ڪيئن وڙهجي، پوءِ اتي اسان سنڀاليو ته اسان غلط هنڌ تي آيا آهيون. اگر سڪ هتي ماري ڇڏين ته نڪا پڇا ته نڪا ڳاڇا، چوٽه اسين هنن جي جهڙوڪر گهر ۾ آهيون. اسان جي پوشاڪ به پٿري مسلمانن واري هئي، (ڪيڻن کي ترڪي ٽوپي پاتل هئي.) پوءِ ڏٺي ڪي ياد ڪندا اتان نڪري آياسون ۽ خيريت سان گهر پهتاسون.“

وري ٻيو به اهڙو ذڪر ڪرڻ فرمائائون، ”هڪ هنڌ امرتسر ۾ سکن جو مسلمانن جي خلاف خاص جلسو ٿي رهيو هيو اسان به گهمندي اتي وڃي نڪتاسون، ان وقت به اسان کي پٿري مسلمانن واري پوشاڪ پاتل هئي جاسي گاه ۾ اسٽيج جي ويجهو ڪرسي تي وڃي ويٺاسون، اڃان جلسو شروع ٿيو ته جهيڙو ٿي پيو ۽ ڌڪ ڦٽ ٿيڻ لڳا، پوءِ اسان ڏٺي ڪي ياد ڪندا نڪري آياسون، اسان جي نڪري اچڻ بعد

اسان ٻڌو ته وڏو جهيڙو ٿي پيو هو.

حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره جن جڏهن ”ڪٽيل“ جو جهنڊو سڀ کان پهريائين اسلام قلب ڪراچيءَ تي چاڙهيو ته اهو جهنڊو چاڙهڻ لاءِ حضرت پير بادشاهه جن کي ڏنو ويو. پاڻ اسلام قلب جي ڇت تي چڙهي اهو جهنڊو نصب ڪيائون. ان وقت حاجي احسان ميمڻ به ساڻن گڏ هو. اهو واقعو سنه ۱۳۳۸ هجريءَ ۴ ذوالقعد جو آهي.

حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره جن هر مهيني جي ۵ تاريخ تي اسلام قلب ۾ جماعت سان مجلس ڪندا هئا. سڀ کان پهريائين سندن بيعت ٿيندي هئي. ان بعد الله تعاليٰ رسول پاڪ صلعم ۽ حضرت سلطان الايام قدس سره جي تعريف ۽ ذڪر اذڪار بيان ڪندا هئا، وڏا وڏا اڪابر عالم، جماعت جا ماڻهو خواه جماعت کان ٻاهر جا ماڻهو طريقت پاڪ بابت سوال پڇي پنهنجا شڪ شبها دور ڪندا هئا. پاڻ وري قرآن پاڪ، احاديث نبوي صلعم ۽ اڪابر جا اقوال بيان ڪري سمجهائيندا هئا. حضرت پير بادشاهه گڏ ايندا هئا ۽ وري جڏهن لواري شريف ۾ ايندا هئا ته اتي به اهڙيون مجلسون مبارڪ ڪندا هئا. هڪ دفع عرس مبارڪ حضرت خواجه ابوالمساڪين قدس سره واري ڏهاڙي ۹ ذوالحج جي اجتماع تي پاڻ لواري شريف آيل هئا. جماعت بي انداز آيل هئي. جماعت کي هٿ مبارڪ ڏيڻ ۽ بيعت ڪرائڻ جي مقرر وقت تي پاڻ پنهنجي فرزند حضرت پير بادشاهه ساڻين جن کي حڪم ڪيائون، ”توهان وڃي جماعت کي هٿ ڏيو ۽ بيعت ڪرايو.“ جماعت کي حڪم مليو ته حضرت پير گل حسن وڏل سردار جي بيعت ڪن ۽ ائين ڪيو ويو. اهڙي طريقي سان پاڻ پنهنجي موجودگي ۾ ئي پنهنجي آخري وقت ۾ جماعت جو رابطو پنهنجي فرزند حضرت پير گل حسن صديقي نقشبندي قدس سره جن ڏانهن ڪريائون.

وليداد اهير عليه رحمت کان روايت آهي ته حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره جن ربيع الاول جي ۵ تاريخ ۱۳۵۷ هجري تي پنهنجي آخري مجلس پاڪ اسلام قلب ڪراچي ۾ ڪيائون ان بعد پاڻ طبيعت ۾ ناچاقائي جي ڪري چار مهينا کن بنگلم شريف تي، مٿي رهيا پيا هوا ۽ هيٺ ڪونه ٿي لٿا. کين هڪ ٽنگ ۾ ڪا ربنڪل ڦرڙي ٿي پئي هئي. آخري وقت ۾ هڪ ڏينهن پاڻ پنهنجي فرزند حضرت پير گل حسن صديقي نقشبندي قدس سره جن کي گهرايائون، جڏهن پاڻ سندن ڀر ۾ اچي بيٺا، ته کين فرمايو، ”اسان کي ٽيڪ ڏئي اٿاري ويهارو.“ پاڻ کين کي ٽيڪ ڏيئي اٿاري ويهاريو ۽ پوءِ پاڻ ۾ ڪجهه گفتگو ڪيائون، سندن والد کين کي چيو، ”منهنجي جماعت جي ڀارت هجيئي.“ ته پاڻ جواب ڏنائون، ”جيڪي منهنجا ٿيندا.“ حضرت جن ۳۰ جماد الثاني سنه ۱۳۵۷ هجري مطابق ۲۶ - آگسٽ ۱۹۳۸ع تي شام جو ۳ بجي ڌاري پنهنجي امانت پنهنجي فرزند حضرت پير بادشاهه خواجه پير گل حسن قدس سره جي حوالي ڪري هن جهان فاني مان لاڏاڻو ڪري محبوب حقيقي سان وصال ڪيو. پوءِ حضرت پير بادشاهه جن سندن جسد مبارڪ ڪٺائي مورخه ۱ رجب سنه ۱۳۵۷ هجري مطابق ۲۷ آگسٽ ۱۹۳۸ع تي بذريعه اسپيشل ريل گاڏي، ڪراچي کان بدين آيا سندن ظاهر جا عزيز، پير حسن بخش، پير محفوظ، پير علي گوهر ٿئي ڀائر ساڻن گڏ آيا، باقي سندن ظاهر جا سوت پير عبداللطيف ولد پير محمد اشرف ۽ پير سعيد حسن ولد پير محمد اشرف گڏ ڪونه آيا.

پوءِ جماعت حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان ساڻين قدس سره جن جو جسد مبارڪ ڪلهن تي کڻي بدين کان لواري شريف آندو، جتي روضه مبارڪ حضرت سلطان الاولياء قدس سره جي اندر دروازي جي سامهون کين جاءِ ڏني ويئي. ان ڏينهن مينهن جون هڪڙيون بوندون پئي وئيون، مگر

جيئن ئي جماعت وارا ڪم کان واندا ٿيا ته تيز بارش اچي پرتي، رستا وغيره پاڻيءَ سان پرڃي ويا. ان ڪري حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن لواري شريف ۾ ترسي پيا. حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن پنهنجي والد سائين قدس سره، جن کي جاءِ نشين ڪرائڻ بعد خانقاهه شريف ۾ سڄي جماعت کي بيعت ڪرائي. مير حاجي سهراب بيان ڪندو هيو ته ان وقت هو به وٽن خانقاهه شريف ۾ موجود هو، ٻي سڄي جماعت بيعت ڪري سندن هٿ مبارڪ چميو مگر پير حسن بخش، پير محفوظ، پير علي گوهر (ٿيئي ڀائر) ولد پير عبدالقادر، مير غلام علي ولد مير بنده علي ٽنڊو محمد خان، مير غلام الله ولد مير حسين بخش ٽنڊو محمد خان ۽ علي ميمڻ برادر احمد موسيٰ ڪراچي وارو انهن سڀني بيعت ڪانه ڪئي، جنهن تي مير حاجي ڏٺل، مير حاجي احمد خان ٽنڊو جان محمد واري کي چيو، ”اوهان هنن کي چئو ته هنن بيعت ڇو ڪونه ڪئي آهي؟“ جنهن تي مير حاجي احمد خان، پير حسن بخش کي چيو، ”ميان اوهان کي ته بيعت ڪرڻي هئي پوءِ اوهان ڇو ڪونه بيعت ڪئي؟“ جنهن تي پهريائين ته پير حسن بخش غلط بياني ڪئي، ”اسان بيعت ڪئي آهي.“ (مير حاجي سهراب بيان ڪندو هيو ته مان خانقاهه پاڪ ۾ ساڻن گڏ موجود هيس ۽ انهن مان ڪنهن به هڪ سندن بيعت ڪانه ڪئي هئي.) پر زور ڀرڻ تي چيائين، ”جڏهن (حضرت) پير بادشاهه (قدس سره) وڏن واري ارشاد جي مسند تي ويهي، وڏن واري دستار مبارڪ پائيندو ته پوءِ اسان بيعت ڪنداسون.“

ان بعد اهي سڀ مٿيان ماڻهو ان ئي ڏينهن ان ئي مهل اشرف آباد ڏانهن هليا ويا ۽ پاڻ قدس سره، لواري شريف ۾ ترسيل هئا. ان ڏينهن جنهن وقت اهي ماڻهو ڪوٽ پاڪ کان ٻاهر نڪري رهيا هئا ته دروازي تي مرحوم مير حاجي ڏٺل ۽ مرحوم مير حاجي احمد خان به بيٺل هئا ۽ پاڻ

۾ اهي گالهيون ڪندا پئي آيا ته هيءَ سڄي ملڪيت ڪورٽ آف وارڊس (مئنيجر) ۾ داخل ڪرڻ کپي ۽ حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن جي نالي چوڻ لڳيا ته اهو سنڀالي ڪونه سگهندو ۽ سڀ ملڪيت وڃائي ڇڏيندو. انهن جا اهي الفاظ مرحوم مير حاجي ڏتل ۽ مرحوم مير حاجي احمد خان ٽنڊو جان محمد واري پنهنجي ڪنن سان ٻڌا.

پير حسن بخش ۽ پير عبداللطيف وارن هم صلاح ٿي حضرت اسام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره، جن جي آخري ڏينهن ۾ هڪ وڪيل اڳ ٿي ڪري ڇڏيو هيو ته جيئن ئي سندن (قدس سره) وصال ٿئي ته قانوني تحرڪ هڪدم ورتو وڃي. ان ڪري جنهن ڏينهن حضرت پير بادشاهه (قدس سره) جن سندن (قدس سره) جسد مبارڪ ڪٺائي لواري شريف پئي آيا ته پير حسن بخش، پير عبداللطيف کي هدايت ڪئي ته وڪيل جي معرفت انهن سڀني تعلقن جي مختيارڪارن کي جتي جتي درگاهه شريف جي پني آهي، تارون ڪرائي ڇڏي، ته هڪدم حضرت پير احمد زمان قدس سره، جي ملڪيت سندس فرزند حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن قدس سره، جي نالي تي تبديل نه ڪئي وڃي، جو ان ۾ ٻيا به حصيدار آهن. انهن کي خوف هيو ته ٽنڊو جان محمد وارا مير درگاهه شريف جا مريد آهن، انهن جي هلندي ۽ اثر رسوخ به سٺو آهي. ٿرپارڪر ضلع ۾ ڊگهڙي، جيمس آباد (هاڻوڪو ڪوٽ غلام محمد) ۽ سامارو تعلقن ۾ ڪافي زمين آهي متان اهي مير ڪوشش وٺي حضرت پير بادشاهه (قدس سره) جو نالو رڪارڊ ۾ نه وجهرائي ڇڏين. حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن اها رات لواري شريف ۾ ترسي، پئي ڏينهن صبح جو ناشتو واپرائي لواري شريف کان ڪراچي پهتا ٿي ڪونه ته سڀني تعلقن جي مختيارڪارن کي تارون پهچي ويون، جيڪي وڪيل جي معرفت پير حسن بخش جي هدايت تي پير عبداللطيف ڪراچيءَ مان ڪيون هيون

حضرت پير بادشاهه (قدس سره) اڪثر جماعت وارن سان اهو
ذڪر ڪندا هئا، ”مان جڏهن پنهنجي والد شريف قدس سره
جي جسم مبارڪ کي ڪٿائي بدين ريلوي اسٽيشن تي پهتس ته
سڀ کان پهريائين سيد عبدالله شاهه پناهي مليو، جنهن اهي اکر
چيا ته آخر فنا! آخر فنا! پوءِ جڏهن مان واپس ڪراچي پهتس
ته مون کي منهنجي والده صاحبہ جن ٻڌايو ته ڪالهه (جنهن
ڏينهن پاڻ پنهنجي والد شريف جي جسد مبارڪ کي وٺي لواري
شريف روانا ٿيا هئا) پير عبداللطيف مون وٽ آيو هيو ۽ اچي
چيائين ته اسان بيبي عنايت (حضرت پير بادشاهه سائين قدس
سره جن جي همشيره) ۽ بيبي غفوران (حضرت پير بادشاهه سائين
قدس سره جن جي ويڳي والده) اها شادي حضرت امام العالمين
خواجہ احمد زمان سائين قدس سره جن امرتسر ۾ ڪئي هئي ۽
پنجاب جي رهاڪو هئي. کي پاڻ سان ملائي ڇڏيو آهي. ۽ پير
بادشاهه (قدس سره) توهان کي چوڻي ۽ کان چڪي بنگالي کان
ٻاهر ڪڍي ڇڏيندو، ان ڪري توهان کي به نيڪ صلاح ڏيڻ آيو
آهيان ته صحيح ڏي ته بيبي عنايت ۽ بيبي غفوران جي ڪيس
سان گڏ تنهنجو به ملڪيت جي دعوى ۾ ڪيس چاڙهيو.
مگر حاجي قبول ارباب (حضرت پير بادشاهه سائين قدس سره
جن جو مامو) اتي موجود هيو، ان مخالفت ڪندي چيو ته حضرت
پير بادشاهه (قدس سره) توهان کي بلڪل ڪونه ڪيندو، پر
فرض ڪريو، جي ائين ٿيو به ته پوءِ مان اوهان کي پنهنجي
ڳوٺ وٺي هلندس، پوءِ جيڪو ڪجهه منهنجو حال آهي،
ان موجب پهريائين توهان پوءِ مان ۽ منهنجا ٻچا، باقي اوهان
صحيح هرگز نه ڪجو. جنهن تي منهنجي والده صاحبہ جن
صحيح ڪانه ڪئي ۽ مون سان ٻڌل رهيا.“

ارشاد جي مسند تي ويهڻ ۽ بعد جي حالات زندگي:-

تاريخ ۴- محرم الحرام ۱۳۵۸ هجري مطابق ۲۴ فيبروري

۱۹۳۹ع تي پاڻ لواري شريف ۾ خانقاه شريف جي اندر ارشاد جي مسند پاڪ تي ويهي وڌن واري دستار مبارڪ پنهنجي مٿي مبارڪ ۾ پائي سڄي جماعت کي هٿ پاڪ ڏنائون ۽ بيعت ڪرايائون. مگر حسب دستور سندن ظاهر جا عزيز جيئن سندن وڌن سان دشمني تي ڪمر ڪشي بيٺا هئا، ائين ساڻن به ڪمر ڪشي بيٺا ۽ پير حسن بخش جو اتي موجود هيو، ان بيعت ڪانه ڪئي. سڄي جماعت کين کي ارشاد جي مسند پاڪ تي ويهڻ ۽ تاجپوشي ڪرڻ جو مبارڪون ڏنيون. دستاربنديءَ جي وقت پاڻ پنهنجي جماعت ناجيه کي هيٺيون اعلان ڏيڻ فرمايائون جو خان صاحب احمد خان ولد خان صاحب عبدالقادر پڙهي ٻڌايو ”ميني جماعت ناجيه جي ماڻهن کي آءٌ گل حسن (قدس سره) دستاربنديءَ جي وقت ۾ اطلاع ٿو ڏيان ته آءٌ هميشه درگاه پاڪ لواري جو خادم ٿي رهندس ۽ جماعت مڪان شريف کي منهن جي پرزور هدايت آهي ته هميشه حضرت خواجه احمد زمان رحمة الله عليه جي قول موجب عمل ڪندا رهڻ؛ دعا آهي ته خداوند ڪريم جماعت ناجيه تي پنهنجو فضل ۽ ڪرم ڪري ۽ توفيق بخشي ته طريقت پاڪ تي مستحڪم رهن — آمين.“

هاڻي سندن جا ظاهر جا مٿ هر هڪ پير حسن بخش، پير محفوظ، پير علي گوهر ٿئي ولد پير عبدالقادر (سندن جي والد حضرت پير خواجه احمد زمان سائين قدس سره جن جا سڳا سوٽ) ۽ پير سعيد حسن، پير عبداللطيف ٻئي ولد پير محمد اشرف، سندن جا سوٽ (پير عبداللطيف جي گهر سندن همشيره بيبي عنايت نڪاح ۾ ڏنل هئي.) ظاهر ظهور سندن مخالف ٿي بيٺا. انهن سان ٿنڊو محمد خان جا مير غلام علي ۽ مير حسين بخش پڻ شامل ٿيا. سڀ کان پهريائين بيبي عنايت کان ملڪيت جي حصي جو ڪيس ڪرايائون ۽ پير حسن بخش لواري شريف جي هڪ ڊسمس ٿيل، رشوت جي ڪيس ۾ سزا

ڪاڏل پوليس جي صوبيدار محمد رحيم ولد محمد اسماعيل ميمڻ
 کي هڪ سؤ روپيا ماهوار پگهار تي بيبي عنايت جي ڪيس
 جي پيروي ڪرڻ لاءِ عام مختيار جي طور مقرر ڪيو. انهن
 ٽنڊو محمد خان جي ميرن جي اثر رسوخ سان زمين جا ڪاتا
 بدلاڙائي زمين ڪورٽ آف وارڊس (مئنيجر) ۾ ڏياري. ان زمين جي
 سنڀال، ڪيڻ شهر جي هڪ شخص مسو چانڊيه جي حوالي ڪئي.
 جڏهن پير حسن بخش وارن درگاه شريف لواري پاڪ
 سان جهيڙا شروع ڪيا ۽ ڪرايا ان وقت راقم جو والد حڪيم
 سيد ابوطالب شاه عليده رحمت درگاه شريف جو ملازم هيو ۽
 ان وقت جو پير حسن بخش وارن جي ڪيل جهيڙن جهيڙن
 جو قصو هر وقت بيان ڪري ٻڌائيندو رهندو هيو ته جڏهن
 پهريون سارين جو فصل پڇي تيار ٿيو ته ان سارين جي بٽي
 ڪوڏر سان اڏو اڏ ڪري سڀ درگاه شريف جو ان ڪوٽ
 پاڪ جي اندر اچي رکيو هئائين ۽ ان کي زوري ڪٽائڻ
 لاءِ حسن بخش وارن ڏاڍيون ڪوششون ڪيون مگر هو پنهنجن
 انهن ارادن ۾ ڪامياب ٿي نه سگهيا. ان بعد انهن راقم جي
 والد حڪيم سيد ابوطالب شاه ڌڙائي عليده رحمت کي ٻين ٽن
 درگاه شريف جي عمر رسیده ملازمن هر هڪ آخوند الهڏنه قريشي
 بوبڪائي عليده رحمت، مير غلام شاه ساگرائي عليده رحمت ۽
 وليداد اهیر عليده رحمت کي قلم ۱۰۷-۱۵۱ ڪ پ ڪ هيٺ جيل
 ۾ وجهرايو ۽ پويان ٽرائيءَ ۾ جتي پڻ درگاه شريف جي ملڪيت
 آهي، جهيڙو ڪرايائون جنهن ۾ پڻ حضرت پير بادشاه خواجه
 گل حسن قدس سره جن جو هڪ ماڻهو نالي جمع فقير ڪڪراڻي
 وينل گنداخ بلوچستان کي شهيد ڪرايائون جنهن جي مزار
 مبارڪ لواري شريف جي اندر ڪوٽ پاڪ ۾ ننڍي مقام
 ۾ آهي.

اهڙي طرح سان پاڻ حضرت پير بادشاه قدس سره هر هڪ
 جماعت واري سان انهن جهيڙن جو ذڪر ڪندي اهو فرمائيندا

هئا، ”جڏهن منهنجي والد وفات ڪئي ته مير غلام علي ڏندو محمد خان وارو اسان وٽ عذرخواهي لاءِ آيو ۽ جڏهن روانو پئي ٿيو ته مون کي سڏ ڪرايائين، مان آيس ته مير پنهنجي موٽر ۾ ويٺل هيو اتي موٽر جي اندر ويٺي ويٺي اسان کي چيائين ته، اسان جا ڪي شرط آهن جي اوهان قبول ڪندا ته پوءِ اسان ۽ اوهان جا تعلقات قائم رهندا ورنه تعلقات ختم ٿي ويندا. مون پڇيو مانس ته ڪهڙا شرط آهن؟ ته چيائين:

۱- اوهان جي والد جي تعلق وارن سان تعلقات ٽوڙيو ۽ اسان يعني مير غلام علي ۽ پير حسن بخش جي چوڻ تي هلو.
۲- بيبي عنايت واري ملڪيت جو فيصلو به اسان جي چوڻ موجب ڪريو.

۳- اسلام قلب ڪرايه تي ڏيئي ڇڏيو.

۴- لوازي شريف بابت لکي ڏيو ته اتي ۹-۱۰ ذوالحج وارا اجتماع نه ٿيندا.

اسلام قلب ۾ جماعت اچي رهندي هئي ۽ اتي هر مهيني ۴- ذوالقعد تي عرس مبارڪ حضرت سلطان الاولياءِ قدس سره ۽ ٻيا ڏهاڙا ملهائيا ويندا آهن، ٻين لفظن ۾ اهي ملهائڻ بند ڪري ڇڏيو.

مون جواب ڏنو ته انهن شرطن مان مون ڪي ڪوبه شرط قبول نه آهي ته چيائين، ”اڄ کان اسان ۽ اوهان جا تعلقات به ختم آهن، ۽ پوءِ هليو ويو.“ بيبي عنايت جي ڪس دوران پير عبداللطيف وارن جو به ڪيسن تي وڏو خرچ اچي رهيو هيو. پير حسن بخش چالاڪي ڪري انهن جا سونا زيور وڪڻائي پوءِ ديهم گاڏ واري زمين ٿورن پيسن تي سستي اگهه ۾ پاڻ خريد ڪندو ويو، تان جو قريباً سڄي گاڏ واري زمين انهن کان سستي اگهه ۾ وڪرو ڪرائي پاڻ خريد ڪيائين. جڏهن پير عبداللطيف ۽ ان جي گهرواري بيبي عنايت سڀ ڪجهه وڃائي وينا، پوءِ حضرت پير بادشاهه قدس سره جن

وت اچي پيش پياہ ان کان اڳ پاڻ انهن سان هڪ ٺاهه
 ڪيائون، جنهن موجب تيرهن سو ايڪڙ زمين ۽ هڪ بنگلو
 بيبي عنايت کي ڏيڻو ڪيائون، مگر پير حسن بخش بيبي عنايت
 کي منع ڪئي ۽ ٿيل ٺاهه تان ڦيري ڇڏيو. پيش پوڻ کان پوءِ
 پير عبداللطيف حصي وارو ڪيس ڪيائين ڇڏيو، جنهن بعد
 سندن (حضرت پير بادشاهه قدس سره) جي مرید مير حاجي احمد
 خان ٽنڊو جان محمد واري حضرت پير بادشاهه قدس سره کي
 عرض ڪيو، ”قبله درگاهه جي زمين مان ته بيبي عنايت کي
 هڪ ويسو به ڪونه ڏبو باقي مان پنهنجي طرف کان چار سو
 ايڪڙ زمين بخشش ڪري بيبي عنايت جي نالي ڪيان ٿو،
 جيئن انهن جو گذر سفر آساني سان ٿي سگهي.“ ان بعد مير
 احمد خان بيبي عنايت کي رهڻ لاءِ پڪي جاءِ به ٽنڊي جان محمد
 ۾ ٺهرائي ڏني جنهن ۾ پير عبداللطيف کان طلاق وٺڻ بعد ٻئي
 گهرواري پير عنايت حسين جي وفات کان پوءِ به بيبي عنايت
 رهندڙ هئي. ان بعد ڪراچيءَ ۾ بيبي عنايت وفات ڪئي،
 کيس ڪراچيءَ ۾ ئي دفن ڪيو ويو.

حالانڪه درگاهه لواري شريف جي ملڪيت متعلق اڳ
 وارن سجاده نشينن اهڙا دستاويز لکرائي انهن تي پنهنجي ۽
 پنهنجي عزيزن جون صحيحون وجهرايون آهن ته هيءَ ملڪيت
 درگاهه شريف جي آهي ۽ سجاده نشين به متولي آهي. سڀ کان
 پهريائين ٻيو نمبر سجاده نشين حضرت محبوب الصمد خانقاه واري
 شاهه خواجه گل محمد قدس سره، اهڙو دستاويز تيار ڪرائي ان تي
 پنهنجي ۽ پنهنجن عزيزن جون صحيحون وجهرايون ان بعد ان ئي
 دستاويز تي ٽيون نمبر سجاده نشين حضرت غوث عالم ڪوٽ ڏٺي
 خواجه محمد زمان ثاني قدس سره، پنهنجي ۽ پنهنجن ٻين ڀائرن
 جون صحيحون وجهرايون. ان بعد وري چوٿون نمبر سجاده نشين
 حضرت قطب ڪبير شاهه مدني خواجه محمد حسن قدس سره وري
 ٻيو اهڙو دستاويز تيار ڪرائي ان تي پنهنجي صحيح ۽ پنهنجن

پاڻرن ميون عبیدالله ۽ ميون غلام اللہ ۽ بين عزيزن جون صحیحون
 وجهرايون ان بعد پنجون نمبر سجاده نشين حضرت امام الاولياء
 مهاجر مڪي خواجه محمد سعيد قدس سره ان دستاويز تي پنهنجي
 ۽ پنهنجي ڀاءُ پير عبدالقادر جي لادعويٰ جي صحيح وجهرائي،
 وري ڇهون نمبر سجاده نشين حضرت امام العالمين خواجه احمد
 زمان قدس سره جن ان دستاويز تي پنهنجي ۽ پنهنجي ڀاءُ پير
 محمد اشرف جي صحيح وجهرائي، مگر ان هوندي به حضرت پير
 بادشاهه قدس سره جي مائٽن سندن سان ملاڪيت تي ڦڙو ڪيو
 ۽ شروع شروع ۾ بيبي عنايت وارو حصو ڪورٽ آف وارڊس
 ۾ وجهرائي ڇڏيو، جو بعد ۾ درگاهه شريف جي مرید مرحوم
 خانبهادر حاجي غلام نبي شاهه ايم- ايل- اي ولد مرحوم موجهلي
 شاهه گرهوڙي جي ڪوشش سان ان وقت جي روينيو وزير
 حڪومت سنڌ مسٽر پچلداس آڏواڻي ڪورٽ آف وارڊس مان
 ڪيرائي ڇڏيو. ان کان سواءِ طريقت پاڪ جي ڪتابن ۾ اهو
 صاف ظاهر لکيل آهي ته ڏهاڙي قيامت تائين منهنجي مسند تي
 مون جهڙو وهندو ايندو، اهو فرمان پهريون نمبر سجاده نشين
 درگاهه عاليه لواري شريف حضرت مالڪ سلطان الاولياء روضه ڌڻي
 بادشاهه قدس سره جو ڪيل آهي. مگر حضرت پير بادشاهه قدس
 سره جا عزيز برابر سندن سان وڙهندا آيا. مير حاجي سهراب گالھه
 ڪندو هيو ته هن حاجي گهنور ڏاهري جي منهن مان اهو چوندي
 ٻڌو ته مسند پاڪ تي وهڻ جي لائق پير محمد اشرف هيو، مگر
 حضرت خواجه احمد زمان قدس سره ڏاڍ ڪري ويٺو. وري
 حاجي سهراب اهو به بيان ڪندو هيو ته پير حسن بخش پنهنجن
 خاص ماڻهن کان جماعت اندر پروڀيگنده ڪرائيندو هيو، ته
 مسند پاڪ حق پير حسن بخش جو هڻي نه پير بادشاهه حضرت
 خواجه گل حسن قدس سره جو، ان ڪري پير حسن بخش
 کي ويهارڻ ڪپندو هيو.

انهن سڀني گالھين هوندي به سندس طبيعت مبارڪ بردبار

مزاج سنجيده ۽ سانتيڪو هيٺو. خاموشي سندن خاص عادت هئي. ڪڏهن به ڪو مريد ڪنهن دعا لاءِ عرض ڪندو هيو ته پاڻ اڪثر خاموش رهندا هئا. گهڻي زور ڀرڻ تي فرمائيندا هئا، ”مڙيو ٿي خير ٿيندو يا ڏٿي خير ڪندو.“ سندن عزيز جيترو به کين تنگ ڪندا هئا ۽ تڪليفون ۽ اهنج ايداءَ ڏيندا هئا ته به پاڻ فرمائيندا هئا، ”منهنجي دانهن الله پاڪ کي آهي، اهو پاڻهي فيصلو ڪندو.“ جيڪڏهن ڪو مريد پنهنجن تڪليفن جو بيان ڪندو هيو ته ان کي هدايت ڪندي پنهنجو مثال بيان ڪندا هئا، ”مان به هيترين تڪليفن هوندي مڙس ٿيو پيو منهن ڏيان، اوهان به همت نه هاريو مڙس ٿي منهن ڏيو.“ ڇاڪاڻ ته جڏهن سندن والد قدس سره، جو وصال مبارڪ ٿيو ته ڪيترا ڪيس سندن خلاف ۽ سندن مريدن ۽ ملازمن خلاف داخل ڪرايا ويا هئا. راقم جو والد حڪيم سيد ابوطالب شاه، ڌڙائي رحمت الله عليه چوڏهن ڪيسن ۾ سڙڪ جو ابدار هيو، جي بعد ۾ عدالتن ۾ هلي ختم ٿي ويا ۽ سڀ ماڻهو باعزت بري ٿي ويا. پاڻ ڪنهن کان به ڪو انتقام نه ورتائون ۽ نه ئي وري ڪنهن لاءِ گهٽ وڌ، بدشد ڪڏهن ڳالهائون. پنهنجي مڪمل توڪل الله پاڪ تي رکيو ويٺا هوندا هئا. پاڻ پنج وقت نماز، روزو ۽ ٻين احڪام خداوندي جا پوري طرح پابند هوندا هئا. رات جو تمام ٿورو سمهندا هئا. تهجد ۽ اشراق پابنديءَ سان پڙهندا هئا. روزانو قرآن پاڪ جي تلاوت سندن عادت هوندي هئي. پنهنجي هر هڪ مريد کي شريعت محمديءَ تي مڪمل طرح سان عمل ڪرڻ جي هدايت ڪندا هئا. هڪ دفعي ”نوجوان اتحاد جماعت لواري شريف“ طرفان عيد ملز پارٽي ڪراچي ۾ ڏني ويئي. ان موقعي تي پاڻ هڪ پيغام جماعت لواري شريف کي ڏنائون، جيڪو سندن ان عيد ملز پارٽي ۾ نمائندگي ڪندي موجوده سجاده نشين درگاهه عاليه لواري شريف حضرت پير ميان فيض محمد صاحب نقشبندي پڙهي ٻڌايو.

پیغام

”جيئن ته اڄ عيد ملن ٻارڻي ۽ جو انتظام اتحاد نوجوان جماعت لواري شريف طرفان ڪيو ويو آهي ۽ ان کان اڳ ”جشن حضرت سلطان الاولياء“ جا نوجوانن طرفان پئي ملهائيا ويا آهن. ان لاءِ هو مبارڪباد جا مستحق آهن. مالڪ ڪريم سندن ڪوششن کي ڪامياب فرمائي.

حضرت سلطان الاولياء جو فرمان آهي ته نجات شريعت تي عمل ڪرڻ سان حاصل ٿيندي. طريقه نقشبندي سڀني طريقن مان وڌيڪ شريعت تي هلڻ جو زور ڏئي ٿو. جماعت لواري شريف کي خلاف شريعت کان پاسو ڪرڻ کپي ۽ ”امر بالمعروف نهی عن المنکر“ تي عمل ڪرڻ، کين نماز روزو ۽ سڀني فرائض جي پابندي ڪرڻ گهرجي، سڀ نشا جيڪي حرام آهن جيئن ته، آفيم، پنگ، چرس ۽ شراب وغيره تن کان بلڪل پرهيز ڪرڻ کپي. طريقتم جا ڪتاب ڪوشش ڪري سنڌي ۽ مان اردو ۽ انگريزي ۽ گجراتي ۽ ۽ ۽ چچاڻا وچن. جماعت وارن کي هڪ ٻئي سان محبت سان هلڻ کپي ۽ ڪينو ۽ بغض ۽ پرڻ شڪايت ڪرڻ کان پاسو ڪرڻ کپي.“

پاڻ غريبن ۽ نادارن جا همدرد ۽ هڏوڪي هئا. غريبن جي مالي امداد پڻ ڪندا هئا، ڪيترا مفلس شاگرد سندن ذاتي وظيفي تي پنهنجي تعليم حاصل ڪندا هئا. پاڻ سنت نبوي جو صحيح ۽ پورو پورو نمونو ۽ مظهر هيا. پاڻ سڄي زندگي شريعت محمدي تي سختي سان عمل ڪيائون ۽ ڪرڻ جو درس ڏيندا رهيا. مير حاجي سهراب رحمت الله عليه کان روايت آهي، ”مون مرشد امام الاولياء مهاجر مڪي حضرت خواجہ محمد سعيد قدس سره‘ جو به گهڻو وقت ڏٺو حاضريءَ ۾ به رهيس سندن قرب به حاصل رهيو وري مرشد امام العالمين حضرت خواجہ احمد زمان قدس سره‘ جو به پورو پورو وقت ڏٺو

حاضريء ۽ ۾ به رهيس ۽ سندن قرب به حاصل رهيم جهڙيءَ طرح انهن پنهي بادشاهن جي طبيعتن جو رخ، هلي چلي، نمونو ڏنو هيم، بلڪل ساڳي طرح سان حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن (قدس سره) جن جي هلي چلي، نمونو، گفتار، رخ ۽ طبيعت مبارڪ آهي. تر جيترو به فرق نه آهي.

پاڻ پنهنجي خداداد ذهني لياقت موجب هر علم جي ڄاڻ رکندا هئا ۽ سڀني علمن تي عبور حاصل هوندو هون، پاڻ عربي، سنڌي، اردو، پنجابي، پارسي، انگريزي ۽ عبراني ٻوليون چڱيءَ طرح سان ڄاڻيندا هئا. کين فقهم، حديث، تفسير، فلسفہ، تاريخ، جاگرافي، حڪمت، زراعت، سياست، ادب، تصوف ۽ ٻين ڪيترن ئي علمن جي مڪمل، پوري ڄاڻ حاصل هئي. فن سپاهيگري، نشانينبازي ۽ ورزش جو خاص شوق هوندو هون. نهايت ئي تيز تارو (پاڻيءَ ۾ ترندڙ) پڻ هيا. پاڻ جا ڳالهه هڪ دفعي ٻڌندا هئا اها ڳالهه کين هميشه لاءِ حفظ ٿي ويندي هئي. اڪثر ۲۵-۳۰ سالن واريون اڳ بيان ڪيل يا ڏنل حقيقتون کين چٽيءَ طرح سان ياد هونديون هيون ۽ اهي ملاقات دوران بيان ڪري ٻڌائيندا هئا.

پاڻ ڪڏهن به ڪنهن سان پوڳ چرچو ڪونه ڪيائون، نه وري ڪڏهن وڏو تهڪڻي ڏنائون. هميشه حق ۽ سچ جي پرچار ڪندا رهيا. ڪوڙ ۽ گلا کان سخت نفرت رکندا هئا. ڪوبه سوالِي سندن در تان خالي نه وريو. هر ايندڙ کي مشڪندي منهن ”پلي ڪري آيا“ چوڻ فرمائيندا هئا. پاڻ نهڻائي ۽ حلیمائي جو مظهر هيا. سندن خوراڪ ۽ پوشاڪ سادي هوندي هئي. سڀيئي تمام گهٽ استعمال ڪندا هئا ۽ بلڪل ٿورو کائيندا هئا. سندن اٿڻي ويهڻي بلڪل سادي ۽ ذات باٺ کان خالي هئي. اجائي هٿ، ٿانءَ ۽ ٽيڳر کان سخت نفرت ڪندا هئا. کين هارين ۽ مزدورن سان همدردِي هوندي هئي. هڪ دفعي جو ذڪر آهي ته پاڻ ۲۱ جون ۱۹۷۵ع تي قاضي احمد ضلع نوابشاه ۾ موجوده سجاده نشين درگاه عاليه لاري شريف حضرت قبله سائين پير

میان فیض محمد نقشبندي و ت تشریف فرما ٿيا. سخت گرمي ۽
جو ٿاڻو هيو. جاء ۾ بجلي ۽ جو پڪو هلي رهيو هيو. پاڻ اهو پڪو
بند ڪرايائون ۽ فرمايائون، ”ايتري گرمي ته ڪانه آهي، مون
رستي ۾ ڏٺو پئي ته هارين زمين ۾ ڪم پئي ڪيو.“

سندن چهرو رعبدار، ڪليل هيو ۽ قداور مٿس هئا. ڪنهن
کان به مفت ۾ ڪو ڪم نه وٺندا هئا. هر ملازم کي ان جي
لياقت موجب پگهار ملندي هئي ۽ رهڻ لاءِ ڪوارٽر يا جاء
به ڏيندا هئا. هر مفلس غريب جي شادي، غمي، بيماري ۽ تعليم
وغيره ۾ مالي مدد ڪندا هئا. انهن کي روزگار ڏيارڻ ۾ مدد
ڪندا هئا. سندن ڪوشش سان لواري شريف جهڙي ننڍڙي
ڳوٺ ۾ بجلي، ٽيليفون ايڪسچينج، واٽرسپلا، روڊ، گورنمينٽ
هاء اسڪول چوڪرن لاءِ ۽ چوڪرين لاءِ مڊل اسڪول قائم
ٿيا. لواري شريف ۾ رهڻ وارن کي بنا معاوضي ۽ مسواڙ جي
جاء يا دڪان لاءِ پلاٽ ڏيندا هئا.

پاڻ روضه ڌڻي بادشاه حضرت سلطان الاولياء خواجہ
محمد زمان قدس سره جا حقيقي وارث ۽ جاء نشين هئا. سندن
سڄي حيات طيبه مبارڪ پنهنجي خاندان جي بزرگن جي سکيا
۽ تبليغ ۾ صرف ٿي. پاڻ انڌي تقليد ۽ اجاين اينگين رسومات
جهڙوڪ بدي جي مٿي يا ننڍي عمر جي شادي جي سخت
خلاف هوندا هئا. ذات پات، رنگ نسل ۽ مذهب جي هٿرادو پٽين جي
خلاف جهاد ڪندا رهندا هئا. انهن ڳالهين جو سندن پوئلڳن تي گهڻو
اثر پيو ۽ سندن مريدن ذاتين جي چڪر مان نڪري مٿيون ماڻهيون
ڪيون. ڪيڏي به وڏي ماڻهوءَ غريب کي سڱ ڏيڻ ۾ عار نه ڪيو.
حضرت پير بادشاه قدس سره جن جو فيض ۽ سخا جو سمنڊ هر ڪنهن
لاءِ هڪجهڙو هوندو هو. سندن در کان ڪوبه انسان نراس ٿي
نه موٽيو. سندن گفتگو سان ئي دنياوي ۽ طريقي مشڪل ۽
منجهيل مسئلا حل ٿي ويندا هئا. سندن ڏٺي سان روح کي
راحت قلب کي سکون ۽ ڏک درد ڏور ٿي پئي ويا. پاڻ
هميشه ذڪر الاهي ۽ ڪتابن جي مطالعي ۾ وقت بسر ڪندا هئا.

اڪيلاڻي ۾ کين فرحت محسوس ٿيندي هئي. پاڻ دنيا جي اڪثر ملڪن جو سير سفر ڪيائون، سياحت دوران جيڪي ماڻهو ساڻن گڏ ويندا هئا انهن جو چوڻ آهي ته پاڻ اتي به اڪيلا رهندا هئا ۽ هر وقت ذڪر ۽ عبادت الاهي ۽ ۾ مصروف رهندا هئا. ان کانسواءِ پاڻ يوناني حڪمت ۾ به حاذق حڪيم هئا. ڪهڙي به بيماري هجي ان جي پوري تشخيص ڪندا هئا. سندن علاج آسان ۽ تمام سستو هوندو هيو. جنهن ۾ سرنديءَ وارن کان دوائن جا پئسا ورتا ويندا هئا ۽ غريبن لاءِ مفت علاج هوندو هو. پاڻ تمام رحمدل هوندا هئا ايتريقدر جو سندن جي روبرو ڪو جانور يا پکي ڪسڻ لاءِ ايندو هو ته پاڻ ان کي ڇڏائي ڇڏيندا هئا.

سندن ارادي ۽ هدايتن موجب روضه ٽٽي بادشاهه حضرت سلطان الاولياءِ قدس سره جي عرس شريف جي موقعي تي ادبي ڪانفرنسون ٿينديون رهيون. پڻ سنڌ جي مختلف شهرن ۾ جشن حضرت سلطان الاولياءِ ٿيندا رهيا. انهن ادبي ڪانفرنسن ۾ ڏيهي توڙي پرڏيهي اديب، عالم، دانشور ۽ شاعر شريڪ ٿيندا رهيا ۽ پڻ لواري شريف ۾ سيرت النبي ۽ نزول قرآن پاڪ جا جشن شبيهه سندن سعبي سان ٿيندا رهيا. سندن ذاتي توجهات سان وقت جا سربراه، مشير، وزير ۽ مشائخ عظام ۽ علماءِ ڪرام درگاهه لواري شريف تي حاضريون ڀريندا رهيا، مگر پاڻ ڪنهن به انسان ۾ خواهه مرید معتقد هجي يا غير نامريد هجي، امير هجي يا غريب هجي ڪا لالچ يا غرض ڪونه رکندا هئا. حق سچ جا الفاظ انهن کي ڇڏي ڏيندا هئا ڀل ته پوءِ اهو وقت جو حاڪم ٿي چونه هجي. هڪ دفعي جو ذڪر آهي ته فيلڊ مارشل محمد ايوب خان ان وقت جو صدر پاڪستان هالن ۾ مخدوم محمد زمان طالب الموليٰ وٽ آيل هيو. اتي هالا ۾ حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن قدس سره جن کي پڻ مخدوم صاحب دعوت ڏني هئي. اتي صدر ايوب پير بادشاهه جن کي چيو، ”پير محفوظ وارن سان اوهان جو ٺاهه ڪرائجي.“ صدر جا اهي الفاظ چوڻ ۽ سندن مزاج مبارڪ ۾ جوش اچي ويو، پاڻ

بلند آواز سان صدر کي جواب ۾ فرمائڻون، ”پير محفوظ وارن منهنجي سڄي زندگي برباد ڪئي آهي، انهن سان قيامت تائين منهنجو ڏاه ڪونه ٿيندو.“ سندن رعبدار آواز ٻڌي صدر ايوب کي ماڻ ڪئي. پاڻ طريقي کي ڪمن جي برابر ڪوشش ڪندا رهندا هئا. جنهن سال يعني سن ۱۳۵۸ھ ۾ پاڻ ارشاد جي مسند پاڪ تي ويٺا ۽ تاجپوشي ڪيائون ان سال جڏهن حضرت خواجه ابوالمساڪين قدس سره جي وصال جو ڏهاڙو ويجهو آيو ته ان ڏهاڙي تي جماعت کي گڏ ڪرڻ لاءِ لواري شريف ۾ اچڻ لاءِ سڏ ڏنائون. سندن عزيز جي سندن ڄاڻي ڄم کان ئي مخالف هئا ۽ طريقت پاڪ جا به مخالف هئا تن ان سڏ بعد ساڻن دشمني ڪرڻ جي حد تي پار ڪري ڇڏي. کين هر طرح سان تنگ ۽ پريشان ڪرڻ شروع ڪيائون. پاڻ پنهنجي پهرين شادي ۲۴ سالن جي ڄمار ۾ تاريخ ۲۷ ذي الحج ۱۳۵۲ھ ۾ پير محفوظ جي همشيره، دختر پير عبدالقادر سان ڪيائون. اها شادي تنده محمد خان جي ميرن جي زور وجهڻ تي سندن والده صاحب جي چوڻ تي بغير پنهنجي ۽ پنهنجي والد صاحب قدس سره جي خوشيءَ جي ڪيائون، جيڪا پير محفوظ وارن جي گهري سازش جو نتيجو هئي. جنهن مان کين هڪ نياڻي بيبي بلقيس ڄائي جا اڍائي سالن جي هئي ته سندن گهر واريءَ وفات ڪئي. پير حسن بخش پنهنجي همشيره جي وفات کان پوءِ سندن والد بزرگوار صاحب قدس سره جن وٽ آيو ۽ اچي چيائين، ”اسان جي والده جي طبيعت نياڻيءَ جي وفات جي ڪري خراب ٿي پئي آهي. مهرباني ڪري اوهان ننڍڙي ’بلقيس‘ اسان کي ڏيو ته ڪجهه وقت اسان پاڻ وٽ رهايون ته ان کي ڏسي اسان جي والده جي طبيعت ٺيڪ ٿئي. پوءِ شيءِ اوهان جي آهي، اوهان کي واپس ڪري ڏينداسون.“ پوءِ پنهنجي پٽي بلقيس کي ساڻ وٺي ويا ۽ سندن والد صاحب کي هر وقت اهو چوندا رهندا هئا، ”اوهان جي شيءِ آهي، اوهان کي واپس موٽائي ڏينداسون، رڳو ڪجهه ترسو ته اسان جي والده جي طبيعت

ٺيڪ ٿئي. ” ان بعد سندن والد صاحب قدس سره، جن جو وصال مبارڪ ٿيو. ان بعد پاڻ ذڪر ڪرڻ فرمائيندا هئا، ”مون پنهنجي نياڻيءَ جي گهر ڪئي مگر هو نتائڻ لڳا. پوءِ مون پنهنجي مريد خان بهادر حاجي غلام نبي شاهه گرهوڙي کي موڪليو، جنهن واپس اچي مون کي ٻڌايو ته پير حسن بخش جي نيت ۾ ڦيرو اچي ويو آهي. هو ڪڏهن به اوهان جي نياڻي موٽائي ڪونه ڏيندو ۽ هن جي نيت آهي ته پنهنجي پٽ سان ان جي شادي ڪرائي.“ آخر ٿيو به ائين پير حسن بخش سندن مرضيءَ جي خلاف سندن پرڀٽ پنهنجي ڀائي جي بيبي بلقيس جي شادي پنهنجي پٽ عبدالقادر سان ڪرائي ڇڏي. جنهن ڏينهن نڪاح ٿي ڪرايائون، ان ڏينهن پاڻ (حضرت پير بادشاهه قدس سره) پنهنجي نياڻي سان ملاقات ڪرڻ لاءِ سولجر بازار پير حسن بخش جي جاءِ تي ٽيليفون ڪيائون، جن ٻڌايو ته هت ڪانه آهي، پير علي گوهر وٽ آهي. وري پير علي گوهر جي جاءِ تي ٽيليفون ڪيائون، ته چيائون ته هت ڪونه آهي، ملير ۾ پير محفوظ جي جاءِ تي آهي. پوءِ پاڻ وري پير محفوظ جي جاءِ تي ٽيليفون ڪيائون، ته انهن ٻڌايو ته باغ ۾ آهي، ضروري ڪم هجيس ته سڏيونس. پوءِ پاڻ فرمائون ته ضروري ڪم آهي، چئوس ته مون سان ٽيليفون تي ڳالهائي. بيبي بلقيس ساڻن ٽيليفون تي ڳالهايو، جنهن تي پاڻ فرمائون، ”مون کي ملاقات ڪرڻي آهي،“ مگر بيبي بلقيس جواب ڏنو، ”مان اوهان سان ملڻ لاءِ تيار ڪونه آهيان،“ ۽ پوءِ نڪاح ڪرائي ڇڏيائين. ان کان اڳ به پاڻ پنهنجي نياڻيءَ کي حاصل ڪرڻ لاءِ راجوڻي خواه قانوني طور ڏاڍي ڪوشش ڪيائون، مگر پير حسن بخش ۽ پير محفوظ وارن بلڪل ڏيڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو ۽ بعد ۾ انهن سندن نياڻيءَ کي پڙهائي اهڙو پختو ڪري ڇڏيو جو هوءَ عدالت ۾ سندن خلاف بيان ڏيئي ويئي. جنهن ڪري عدالت نياڻي کين واپس ڪونه ڏياري. پاڻ اڪثر ذڪر ڪندا هئا، ”حسن بخش پنهنجي ڀائي جي بيبي بلقيس کان اهڙا

خط لکرايا ته مان عبدالقادر ولد حسن بخش سان شادي ڪندس. پير حسن بخش چوندو هو، ”منهنجي ته مرضي پنهنجي پٽ سان پرڻائڻ جي ڪانه هئي، مگر پاڻي جي زور ڀريو آهي، ان ڪري پنهنجي پٽ جي ان سان ٿو شادي ڪرايان.“

اهو صاف ظاهر آهي ته درگاهه عاليه لواري شريف جا جيترا به سجاده نشين ٿيندا آيا آهن، انهن سان انهن جي عزيزن جو تڪرار هلندو آيو آهي. اهو ئي سبب آهي جو حضرت پير بادشاهه قدس سره سان سندن عزيزن جي دشمني هلندي آئي، جنهن ۾ پير حسن بخش ۽ پير محفوظ وارا پيش پيش رهندا آيا آهن.

پاڻ مون راقم سان مورخه ۲۵ - ڊسمبر سن ۱۹۷۹ع تي پنهنجي قرب جي ڪچهري وٺندي، جا اٽڪل پنج ڪلاڪ کن هلي، پنهنجي عزيزن جي دشمني جو ذڪر ڪندي فرمائڻون، ”بابا جي وقت ۾ هڪ ڏينهن بابا جن لواري شريف ۾ پنهنجي رهڻ واري بنگلي جي دريءَ مان منهن ڪڍيو ڪاڏي نهاري رهيا هئا ته هيٺيان وسند ساند (وسند ساند، ملير ڏاهري ۽ حاجي گهنور ڏاهري پير محمد اشرف جا خاص ماڻهو هئا) سندن مٿان بندوق چوڙي، چورا سندن ڪنن مبارڪن جي پاسي مان لنگهي ويا. ان وقت پير محمد اشرف ڏاکڻ هيٺيان لڪل هيو. پاڻ هڪل ڪري چيائون ته محمد اشرف لڪي فائر نه ڪراه مان اجهو ظاهر بيٺو آهيان ۽ منهنجو سينو کليل آهي، هاڻي تون فائر ڪراه، ته پير محمد اشرف ٻاهر نڪري چيو وسند اوھان جي مٿان فائر ڪونه ٿي ڪيو، حڪيم ڏس ڏنو اٿس ته ڪبو تر ماري ڪاه، سو ڪبو تر کي بندوق ٿي هنيائين. پاڻ فرمائڻون ته ڪبو تر منهنجي مٿان ويٺو هو ڇا؟“ وڌيڪ پير بادشاهه جن مون سان ذڪر ڪندي فرمايو، ”تنهنجو ڏاڏو رئيس ٺارو شاهه ڌڙائي پير محمد اشرف وٽ هلي ويو ته وسند ساند، ملير ڏاهري ۽ ٻيا جيڪي تنهنجا ماڻهو آهن، اهي هر وقت پير بادشاهه جي گلا ڪندا ٿا وٺن، تون انهن کي ڪڍي ڇڏ، ته جواب ڏنائين ته

اهي منهنجا خاص ماڻهو آهن، ان ڪري انهن کي ڪونه ڪيندس، جنهن تي شاهه صاحب چيس ته اسان ته توکي چڱو ڪري سمجهندا هئاسون، هاڻي جيڪو تو وٽ آيسون وري ڪونه اينداسون.“

ان ئي ملاقات ۾ پاڻ مون سان لاڪاڻ جبل تي شڪار ۽ گهٽ وارو ذڪر ڪري ٻڌايائون، ”ميان احمد مڙو کي لاڪاڻ جبل لس پيلي تي شڪار لاءِ وٺي ويو. اسان سان گڏ پير محفوظ، پروفيسر صفوي وغيره وارا هئا. شام جو هڪ راتو ٿي ۾ جتي اسان جي سمهڻ لاءِ بسترا وڇايل هئا، آءٌ ليٽي پيس جو ٽڪ گهٽو هيو. مگر هيٺ زمين ٺاهوار پٿريلو هئڻ ڪري ننڊ به نه پئي اچي مگر اڪيون ٻوڻيو ليٽيو پيو هوس. هنن سمجهيو ته مان ستل آهيان، جنهن تي پروفيسر صفوي پڇيو ته هي ڪير آهي؟ پير محفوظ جواب ڏنو ته هي اسان جي سوٽ جو واحد پٽ آهي، هن جو والد وڏي ملڪيت ۽ گاديءَ جو مالڪ آهي، مگر هي ان پڙهيل آهي، اسان هن کي پنهنجي پيڻ جو سڱ ڏنو آهي ته جيئن هن جي والد جي وفات کان پوءِ ملڪيت ۽ گاديءَ تي سولائيءَ سان قبضو ڪري سگهون. پروفيسر صفوي پڇيو ته هن جو ڪو ٻيو حمايتي ڪونه آهي، ته پير محفوظ جواب ڏنو ته هڪ مامو (حاجي قبول ارباب) اٿس، مگر ان جو ايترو اثر ڪونه آهي، ان تي آساني سان قابو پائي وٺنداسون. پوءِ مون واپس اچي پنهنجي والد کي سڄي ڳالهه ڪري ٻڌائي، جنهن چيو ته مان اڳ ۾ ئي ان شاديءَ ۾ خوش ڪونه هوس، مگر فقط تنهنجي والده جي چوڻ موجب ڪئي. حقيقت ۾ مون هيءَ شادي پنهنجي والده صاحبه جن جي چوڻ ڪري ڪئي، جو انهن جو اصرار هيو ۽ مان انهن کي جواب ڏيئي نه سگهيس.“

ان ئي ملاقات ۾ مون کي پاڻ فرمايائون، ”جڏهن بابا وفات ڪئي ته هڪدم پير حسن بخش، پير محفوظ، پير علي گوهر، پير عبداللطيف، پير سعيد حسن، مير غلام علي، مير حسين بخش، بيبي عنايت ۽ بيبي غفوران وارن گڏجي هڪ

گروپ ٺاهي منهنجي زور شور سان مخالفت شروع ڪئي ۽ اٽڪل ٻه درجن ڪيس داخل ڪيائون، مان اڪيلو هوڏانهن هڪ طرف جماعت ۽ ٻيا واسطيدار ماڻهو مون وٽ بابا جي فاتح لاءِ پئي آيا. پوءِ مون ڪيسن سان به منهن پئي ڏنو ۽ فاتح ڪرڻ وارن سان پڻ. هڪ ڏينهن محمد رحيم ميمڻ بسمس ٿيل صوبيدار جنهن کي پير حسن بخش ۱۰۰ روپيا مهيني جي پگهار تي بيبي عنايت جو عام مختيار ڪري رکيو هيو، سو ڪوٽ پاڪ جي لڪي دروازه تي آيو، جتي قاضي گل محمد ۽ ٻيا منهنجا نوڪر ويٺل هئا، اچي تن کي چيائين ته اسان اوهان جي پير کان 'پين' جو زمين مان حصو وٺي ويا آهيون. باقي وڏي بادشاهه جو خزانو آهي، ان مان حصو وٺي پوءِ اوهان جي پير کي گدوءَ ۾ داخل ڪرائينداسون. قاضي گل محمد مون کي اهو سچو احوال ڪراچي خط رستي لکي موڪليو. وري پاڻ فرمايائون، "محفوظ وارن چواڻي موڪليو ته اسان جا پاڪستان جي هوائي فوج ۾ پاڻلٽ دوست آهن، هن وقت جنگ هلندڙ آهي، (سال ۱۹۷۱ واري جنگ) اهي چون ٿا ته جي اوهين چئو ته لواري شريف ۾ جڏهن پير بادشاهه کليل ميدان ۾ جماعت سان گڏ نماز پڙهڻ اچي ته پوءِ مٿان بسم ڪيرائي ختم ڪري ڇڏيونس، هرڪو ايئن سمجهندو ته هيئنئر جنگ هلندڙ آهي، ان ڪري اهو به دشمن ملڪ هندستان جي ڪنهن هوائي جهاز ڪيرايو هوندو. مگر اسانکي غريب جماعت تي رحم اچي ٿو ته پير بادشاهه سان گڏ اهي به مارجي ويندا، ان ڪري پاڻلٽن کي ايئن ڪرڻ کان منع ڪئي اٿئون." وري فرمايائون، "منهنجي ڌيءَ (بيبي بلقيس) کي پنهنجن سامن پير محفوظ وارن اهڙو ته منهنجي خلاف پڙڪائي پڙهائي ڇڏيو آهي، جو جڏهن منهنجي مٿان تڪليف ايندي آهي ته هو خوش ٿيندي آهي ۽ اڪثر مون کي گهٽ وڌ چورائي موڪليندي آهي ۽ چوندي آهي ته منهنجو پيءُ مري ويو، آهي ئي ڪونه." ان

ملاقات ۾ ٿي ٻڌايائون، ”هاڻي هڪ ڏينهن سليمان شاهه منيائي وارو (جو اصل ۾ درگاه شريف جو مريد هيو ۽ پير محفوظ سان ماڻهي اٿس.) هت اسلام قلب ۾ آيو شام جو وقت هيو ته اوچتو بجلي فيل ٿي ويئي ته وٺي دانهون ڪيائين ته هن بادشاهه جي وقت ۾ ڪيتري نه بدانتظامي آهي. ڪڏهن وڏي بادشاهه جي وقت ۾ بجلي فيل ٿي! بادشاهه هر ويرو هت تي چڙهيو آهي ويچارا پير محفوظ وارا ٺاه ڪرڻ لاءِ آيا آهن ۽ پير محفوظ جا پٽ جوان آهن رڳو بادشاهه انهن سان ٺاه ڪري ته آهي پاڻهي اچي سڀ ڪم سنڀاليندا. پوءِ جڏهن مون کي خبر پئي ۽ مون ڏٺو ته سليمان شاهه جماعت ۾ غلط پروپيگنڊه ڪري گمراهي ڦهلائي رهيو آهي. بابا جي وقت ۾ ته اسلام قلب ۾ بجلي فت ٿي ڪانه ٿيل هئي بجلي ته مون فت ڪرائي آهي ان ڪري مون سليمان شاهه جو هت بند ڪري ڇڏيو آهي.“ سليمان شاهه جي هت بند هجڻ جي ته سڄي جماعت کي خبر آهي. پاڻ هر هڪ جماعت واري کي اهو صاف صاف ۽ واشگاف لفظن ۾ فرمائيندا هئا، ”جيڪي منهنجا آهن آهي پير حسن بخش، پير محفوظ ۽ پير عبداللطيف وارن ڏانهن نه وڃن. جيڪي انهن ڏانهن وڃن آهي مون وٽ نه اچن.“ پاڻ پنهنجي انهن مخالفن سان جماعت کي مڪمل طرح سان قطع تعلق ڪرڻ جو حڪم ڏيندا هئا. ڪڏهن ڪڏهن پنهنجن انهن دشمنن جي دشمني بيان ڪندي پاڻ ايترو ته ڏکيرا ٿي ويندا هئا جو سندن اکين مبارڪن ۾ پاڻي پرڃي ايندو هيو. پاڻ ان وقت جي ائڊمنسٽريٽر لياقت ميڊيڪل ڪاليج ڄامشورو ڪرنل ڊاڪٽر نجيب جي ساڻن ڪيل ٽيليفون تي اردو زبان ۾ ڳالهه جو ذڪر ڪندا هئا، ”هڪ ڏينهن پير حسن بخش جي وفات کان پوءِ ڪرنل ڊاڪٽر نجيب مون کي ٽيليفون تي چيو ته پير صاحب هاڻي ته پير حسن بخش وفات ڪري ويو آهي، خدا ان کي جنت نصيب ڪري، اوهان انهن سان ٺاه ڪريو ته مون کيس جواب ڏنو ته نه نه خدا

ان کي دوزخ نصيب ڪري، ان مون کي سڄي زندگي تڪليفون
ڏنيون، مان دربار الاهي ۾ فریاد داخل ڪري ڇڏيو آهي، هن
جهان ۾ پنهنجو حساب ڪتاب پورو ڇڪائيندس.

حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن شاهه قدس سره، سان
سندن دشمنن جي دشمني ۽ ڪيل ناروا سلوڪ جو هڪ وڏو داستان
آهي، جو پاڻ هر جماعت واري کي اڪثر بيان ڪري ٻڌائيندا
رهندا هئا. ان ڪري هر جماعت وارو انهن ڳالهين کان چڱي ۽
طرح ساڃهر آهي. حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن علم،
دانش ۽ تصوف جو هڪ بحر، بي پايان هئا ۽ پنهنجي جماعت
تي وري حد کان وڌيڪ مهربان پڻ هئا. اڪثر منجهيلن جي
رهنمائي ڪندا هئا، مگر شريعت تي هلڻ جي سخت تاڪيد
ڪندا رهندا هئا. لواري شريف ۾ جڏهن چند ماڻهن ”لادينيٽ“
جو پرچار شروع ڪيو ته پاڻ هڪدم انهن کي پنهنجي ڳوٺ
مان ڪڍي ڇڏيائون ۽ انهن جي داخلا تي بندش وجهي ڇڏيائون
جو آهي جماعت ۾ پنهنجي ”لادينيٽ“ جو زهر پکيڙڻ جي
ڪوشش ڪري رهيا هئا. جنهن جي درگاهه شريف سان واسطو
رکندي هر ماڻهو کي چڱي ۽ طرح سان خبر آهي.

پاڻ پنهنجي دور ۾ طريقي کي ڏاڍي هٿي وٺرائيائون
۽ پڻ ساليانه عرس مبارڪ حضرت خواجه ابوالمساڪين قدس سره،
(۹- ذی الحج) جنهن تي هر سال حڪومت بندش وجهندي آهي،
ان بندش کي لهرائڻ جي ڪوشش ڪندا رهيا. ان کان سواءِ ٻيون
به ڪيتريون ئي ديني خواهه طريقي خدمتون سرانجام ڏنائون، جن
جي هر عام و خاص کي پلي ۽ پٽ خبر آهي.

پنهنجن هارين تي وري اهڙا مهربان هئا جو انهن کي
پنهنجن ٻچن کان به وڌيڪ پائيندا هئا. جنهن جو هڪ مثال
هت ڏجي ٿو. اٽڪل ٽيهه سال اڳ جي ڳالهه آهي ته
لواري شريف ۾ ساريون تمام گهڻيون مهانگيون ٿي ويون ۽
سترهن روپيه في من جي حساب سان وڪيون ويون. ان بعد

ويھم روپيه في من جي حساب سان به واپاري گهر ڪرڻ لڳا مگر بعد ۾ ماڻهن ۲۰ روپيه في من جي حساب سان به ڪونه ڏنيون جو ماڻهن جي پوراڻي پنهنجي ئي مس هئي. اهي مٿيان اگهه روڪڙا هئا. جڏهن لواري شريف ۾ هارين سان پڇ، خوراڪ ۽ تقاوي جو فيصلو ٿيو تڏهن پاڻ ڪمال مهربانيءَ سان پنهنجن هارين کان ڏهه روپيه في من جو حساب وٺڻ جو پنهنجن ملازمن کي حڪم ڏنائون. ڪوبه زميندار يا جاگيردار ايئن نه ڪندو ڇاڪاڻ ته هميشه رواج آهي ته روڪڙ جي اگهه کان تقاوي وڌيڪ وٺڻ ۾ ايندي آهي. مگر پاڻ پنهنجي جماعت، ملازمن ۽ هارين تي حد کان وڌيڪ مهربان هئا. ايتريقدر جو سندن وصال مبارڪ وقت به سندن جو ڪيترن هارين تي لکها روپيه قرض هيو، جن مان ڪيترا بعد ۾ اهو کائي ويا ۽ ڪونه ڏنائون. پاڻ ڪرامتن وغيره ڪرڻ جي بلڪل خلاف هئا مگر ان هوندي به ازخود اهڙيون حقيقتون ظاهر ٿي وينديون هيون جي بلڪل ڪرامت کان خالي نه آهن. هت ڪجهه مثال ڏجن ٿا.

۱- مير حاجي خان راجو خانماڻي واري جي زمين تي مخالف ماڻهن جهڳڙو ڪيو ۽ زمين جا کاتا پنهنجي نالي ڪرائي ڇڏيا. هي ويچارو ڏاڍو پريشان ٿي ويو ۽ لواري شريف ۾ اچي روضه مبارڪ حضرت شاه سلطان الاولياءِ قدس سره، اڳيان مراقبو ڪري ويٺو جتان حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان سائين قدس سره، کيس فرمايو، ”مسند واري وت وڃ جنهن کي ڪلي اختياريون آهن.“ پوءِ هي پڇي ڪراچي آيو ۽ اچي دعا ۽ غيبي مدد لاءِ عرض ڪيائين پاڻ کيس دعا ڪرڻ فرمائون ۽ وري اها زمين کيس واپس ملي.

۲- علي بخش ولد حاجي قبول ارباب سندن (حضرت پير بادشاهه قدس سره) جو ماروت ٿي، ان کي سلهه جي بيماري ٿي پيئي. ان وقت جي وڏي ڊاڪٽر محمد علي

کيس ٽپاسي چيو ته هن جو ڦٽڙ صفا خراب ٿي پيو آهي ان ڪري هن جي بچڻ جي اميد ڪانه آهي. پاڻ مهرباني فرمائي کيس مڪمل شفا بخشڻ لاءِ تائين جو اڄ تائين بلڪل تندرست ۽ صحت مند آهي.

۳- هڪ ماڻهي نالي مهناز ذات ڪوريجو اصل وينل ڳوٺ لڳ قمبر علي خان ضلع لاڙڪاڻه حال وينل ڳوٺ ڪوريجو لڳ لواري شريف ضلع بدین، کي اهڙي بيماري ٿي پيئي جو ان جو هيٺيون ٿڙ سڄو سڪي پيو. اٿن ويهن کان به ويچارڻ رهجي ويئي هئي. پوءِ سندس گهر وارو ميران کيس حضرت پير بادشاهه قدس سره، وٽ ڪراچي وٺي آيو. پاڻ پهريائين کيس وڏن وڏن ڊاڪٽرن جهڙوڪ ڊاڪٽر بروڪ، آمريڪن اسپتال وغيره ۾ ڏيکاريو مگر ڪوبه فائدو ڪونه ٿيو. پوءِ ماڻهي وٺي کين آهنون دانهون ڪيون. جنهن تي پاڻ پنهنجي مهرباني ڪري پنهنجي دوا استعمال ڪرايائون جنهن مان ماڻهي بلڪل صحت مند ٿي ويئي. مير فتح علي ٽالپر کان روايت آهي، ”مان هڪ ڏينهن سندن حضور ۾ ويٺو هوس موجوده سجاده نشين درگاهه عاليه لواري شريف حضرت پير ميان فيض محمد نقشبندي به وينل هئا ته پاڻ پير بادشاهه جن سڄو ماڻهي مهناز وارو قصو ڪري ٻڌايائون ۽ جيڪا دوا پاڻ ماڻهي مهناز کي استعمال ڪرائي هئائون ان دوا جو به نالو ورتائون جنهن تي پير ميان فيض محمد سائين جن عرض ڪيو ته قبله ان دوا جو ته انهيءَ بيماري سان ڪوبه تعلق ناهي واسطو ڪونه آهي پوءِ اها دوا ڪيئن فائدو ڪندي. هي ته ڪا ڪرامت آهي ته پاڻ مرڪي ڪندڙ مبارڪ لوڏي فرمايائون ته هيٺ اها ماڻهي وڏيون وزندار گاهه جون ڀريون پنهنجي ٻني تان کڻي گهر اچي ٿي ۽ پنهنجي ڳوٺ کان وٺي لواري شريف تائين پنڌ ايندي ويندي آهي.“

۳- پير بادشاهه جن جي حاضريءَ جي نوڪر محمد لائق ولد لال بخش جوڻيجو کي پيٽ جي تڪليف به واسير وانگر

گرمائش جو عارضو ٿي پيو ۽ پڻ بخار به هڪ ڏينهن ڇڏي ته
 ٻئي ڏينهن وري اچي. ڊاڪٽر محمد علي تپاسي چيو ته هن جو
 آندو وڌي پيو آهي آپريشن ٿيندو ان بعد ڊاڪٽر ناگوري،
 ڊاڪٽر انصاري، ڊاڪٽر مهتا، ڊاڪٽر پٽيل ۽ سول اسپتال
 همدرد دواخانہ جي حڪيم سعيد جو علاج ڪرايو ويو مگر
 ڪوبه فائدو ڪونه ٿيو وري آمريڪن اسپتال ۾ يورپين ڊاڪٽرن
 ڏانهن علاج لاءِ رجوع ڪيو ويو. جن چيو ته اسان کي چاڻي ۽
 جو فوٽو، ٽڪ، رت ۽ پيشاب جون رپورٽون آڻي ڏيکاريو ته
 پوءِ علاج ڪنداسون ڊاڪٽر ڪيپٽن سليمان کان ٽڪ، رت ۽
 پيشاب ٽيسٽ ڪرائي رپورٽون ورتيون ويون. ۽ ڊاڪٽر محمد خان
 کان فوٽو ڪيرائي رپورٽ ورتي ويئي. پوءِ اهي رپورٽون آڻي
 يورپين ڊاڪٽر کي ڏيکاريون. جن گهڻو ئي علاج ڪيو مگر
 ڪوبه فائدو ڪونه ٿيو پوءِ محمد لائق وٺي حضرت شاه کي
 آزيون نيازيون ڪيون. پاڻ پنهنجي رحم جي نظر ڪري
 ساڻس اهڙي مهرباني ڪيائون جو هو بنا دوا جي مڪمل شفاياب
 ٿي ويو ۽ بلڪل صحت مند ۽ تندرست آهي.

۴- مير حاجي سهراب بيان ڪندو هيو ”مون کي
 خارش پڪريز جي بيماري ٿي پيئي. ڊاڪٽرن حڪيمن جا علاج
 ڪرائي ٽڪجي پيس. پوءِ مون ريچ ملٽريءَ جي ڊاڪٽر کي
 ڏيکاريو جنهن تپاسي چيو ته هن جو خون ۽ پيشاب صاف آهن.
 هيءَ چمڙيءَ جي بيماري آهي. هڪڙيون سيون آهن مون کي
 اوهان ائڊريس ڏيئي وڃو مان تلاش ڪريان ٿو جي اهي سيون
 ملي ويون ته اوهان کي خط لکندس پوءِ اهي سيون هٿائجو
 باقي ٻيو ڪوبه علاج ڪونه آهي. پوءِ ڊاڪٽر ريچ خط لکي
 موڪليو ته اهي سيون ڪونه ٿيون ملن. هڪ ڏينهن احمد شاه
 گرهوڙي سندن حضور ۾ آيو ۽ مان به اتي ويٺل هوس کين
 عرض ڪيائين ته قبله هي ويچارو مرشد امام الاولياءَ مڪي واري
 شاه جو ماڻهو آهي هن کي خارش ۽ پڪريز ڏاڍو هلاڪ ڪيو

آهي. اها ساڳي بيماري مون کي به ٿي پيئي هئي ڏاڍو علاج ڪرايو هئم مگر ڪو فائدو ڪونه ٿيو پوءِ لڪيءَ وارن گندرف جي گرم پاڻي وارن چشمن ۾ وڃي وهتس بلڪل ٺيڪ ٿي ويس. اوهان به هن کي لڪيءَ موڪليو پوءِ پاڻ مون کي پاڙو خرچ ڏنائون مان لڪيءَ آيس روزانه ٻه گهمرا ان پاڻيءَ ۾ وهنجندو هوس مگر گهڻي آزار جي ڪري گهڻو وقت پاڻي ۾ اندر ويٺو هوندو هوس اتان جا ماڻهو مون کي منع به ڪندا هئا ته ايترو وقت گرم پاڻي ۾ وهڻ نقصانڪار آهي مگر مون کي تڪليف گهڻي هئي ان ڪري گهڻو وقت اندر پاڻيءَ ۾ ويٺو هوندو هوس. آخر فائدو ڪونه ٿيو مگر گرم پاڻيءَ ۾ گهڻي ويهڻ اهو حال ڪيو جو جان ۾ طاقت صفا رهي ئي ڪانه. اهڙو حال ٿيو جو مس مس رڙهي گاڏيءَ ۾ چڙهي ڪراچيءَ پهتس. پوءِ موڪل وٺي ڳوٺ کڏڙي آيس. اتي پيرومل ڊاڪٽر شاهه پورچاڪر واري کان علاج ڪرايم مگر ڪوبه فائدو ڪونه ٿيو. آخر چاليهه ڏينهن پٺڀر، چاليهه ڏينهن شاهترو، چاليهه ڏينهن سينور ۽ هريڙ پيتم مگر ڪوبه فائدو ڪونه ٿيو. نم ۽ داماهي جي پاڻيءَ سان وهنجندو هوس مگر فائدو ٿئي ٿي نه. آخر وٺي حضرت پير بادشاهه قدس سره، کي آزيون نيازيون ڪيم. جڏهن انهن سڀني دوائن ڪوبه فائدو ڪونه ڪيو ته پاڻ بغير دوا جي مڪمل شفا بخشيائون ۽ بلڪل صحت مند ٿي ويس.

۵- حاجي سهراب کان ٿي روايت آهي ته سندس پٽ ڪرم خان بيمار ٿي پيو کيس مدي جو تپ (ٽائيفائيد) هيو چاليهن ڏينهن کان پوءِ به تپ نه ڇڏيو ۽ ٽنگ ۾ به اهڙو سور ٿي پيس جو رات خواه ڏينهن رڳو رڙيون پيو ڪندو هيو، منت به آرام ڪونه هوس. صفا لاغر ٿي ويو. پوءِ حاجي سهراب ڪراچي اچي حضرت پير بادشاهه قدس سره، وٽ دانهون ڪيون پاڻ کيس فرمايائون، ”ٽنگ جي سور کان به بخار هوندو آهي. في الحال هتان ڪا دوا وٺي وڃ پوءِ جيئن ٿيئن ڪري هت

ڪراچي وٺي اچينس. پوءِ حاجي سهراب ملازم مڪان شريف حاجي ڏتل مرحوم سان گڏ ڊاڪٽر مير چنداڻي وٽ ويو جنهن ٽن چئن ڏينهن جي دوا ڏني پوءِ اها دوا کڻي گهٽ آيو ۽ پنهنجي پائنتي مير غلام نبي سان ذڪر ڪيائين اهو وڏو همت وارو ۽ دانا هيو تنهن چيس، ”چاچا فڪر نه ڪريو ڪرم خان کي ڪيئن به ڪري ڪراچي ضرور وٺي هلنداسون.“ پوءِ حاجي سهراب مير غلام نبي ۽ ٻن ٽن ٻين ماڻهن کي ساڻ ڪري ڪرم خان کي سوڙ تي سمهاري اسٽيشن تي کڻي آيو ۽ جيئن تيئن ڪري ڪراچي اچي پهتا. پاڻ کين هڪ ڪوٺي رهڻ لاءِ هڪ ڪٽ ۽ هڪ بتي ڏنائون پوءِ سندن حڪم موجب ڊاڪٽر مير چنداڻي جو علاج شروع ڪرايائون سندس گهرواري وٺي کين (حضرت پير بادشاهه قدس سره) ستايو. پاڻ مهرباني ڪيائون رب پاڪ جي حضور مان ڪرم خان جي نئين حياتي وٺي ڏنائون. دوا سان بخار صفا ڇڏي ويو ۽ بلڪل تندرست ٿي ويو. تنگ جو سور به ڇڏي ويو، مگر سور جي وقت تنگ جا ڏوڙي جهلي هٿائين سا سڌي نه ٿي پوءِ مالشون وغيره گهڻيون ٿي ڪيائون مگر پوءِ به ٿورو عيب بيهي ويس. مگر اهو عيب حاجي سهراب بيان ڪندو هو ته، ”منهنجي قصور جي ڪري بيهي رهيو جو ڪرم خان جي علاج هلندي پاڻ پير بادشاهه جن مون کي پاڻ سان گڏ سفر تي وٺي ويا. ستاويهن ڏينهن ساڻن رهيس پوءِ پٽ جي بيماريءَ جي خطري جي ڪري اجازت وٺي ڪراچي هليو آيس حالانڪه اتي خيرپور ميرس ۾ قاضي محمد اشرف مليو جنهن چيو ته مان ڪرم خان بلڪل چاق ڏسيو پيو اچان جو ڪٽ تي ويٺو هيو. مگر پوءِ به مون پنهنجي جاءِ تي پيو ماڻهو گهرائي سندن جي حوالي ڪيو ۽ مان اجازت وٺي هليو آيس مگر مان ان علائقي جو واقف هيس ان ڪري منهنجي ڇڏڻ ۾ راضي ڪونه هئا. مگر مان هليو

آيس. منهنجي ان خطا جي ڪري ڪرم خان جي ٺنگ جو
عيب رهجي ويو.

۶- سرائي رئيس پير بخش خان ولد سرائي رئيس پير
محمد خان هاشمائي وينل ڳوٺ گاڏ لڳ جهڏو گدام جنهن تي
شاديون ڪيون پر زرينه اولاد ڪونه ٿيس ۽ حضرت پير بادشاه
قدس سره کي زرينه اولاد لاءِ عرض ڪندو رهيو. پوءِ پاڻ به
هڪ دفعي ڪراچي کان لواري شريف آيل هئا، سرائي پير بخش
به لواري شريف آيل هيو پوءِ جڏهن پاڻ ڪراچي واپس پئي
ٿيا ته سرائي پنهنجي موٽر ۾ کين کڻي ڪراچي آيو ۽ بنگلي تي
لهڻ شرط سندن قدمن مبارڪن تي ڪري پيو ۽ ڏاڍيون آزيون
نيازيون ڪيائين ته ”مونکي رب جي دربار مان پت وٺي ڏي.“
خانصاحب عبدالرحمان عرف بخشو به سندس لاءِ عرض ڪيو.
پاڻ فرمايائون، ”خدا جي رحمت مان نااميد نه ٿي، ڏي سڀ
خير ڪندو.“ پوءِ ستت ئي سرائي جي گهر ۾ اميد واري ٿي
کيس پت ڄاڻو جنهن جو نالو حضرت پير بادشاه جن کان
ورتائين، ”مبارڪ“ ۽ اهو مبارڪ هن وقت اولادي عيالي آهي.
۷- قاضي محمد اشرف مرحوم ڳالهه ڪندو هو ته ان پنهنجي
برادريءَ مان شادي ڪئي هئي جنهن مان هڪ پت ڄاڻو هوس.
پوءِ هڪ دفعي پاڻ قاضي محمد اشرف کي خط لکي موڪليائون
ته لواري شريف وڃ اتي سارين جي بڻڻي ڪري پنڀرنه ويهه
ڏينهن رهي ڪم ڪار لاهي، پوءِ پنهنجي ڳوٺ ٽنڊو جان محمد
وڃڻ. قاضي محمد اشرف خط ملڻ شرط لواري شريف آيو ته
پٺيان سندس گهرواري ۽ پت گذاري ويا کيس جڏهن اها تار
ملي ته کيس سخت ڏک ۽ صدمو رسيو ۽ ڳوٺ ويو. ڪجهه
وقت ويٺو هيو، پوءِ مهر قوم مان شادي ڪيائين جنهن مان
به نياڻيون ڄايس مگر زرينه اولاد ڪونه ٿيس، پوءِ اچي حضرت
پير بادشاه کي ستاڻين. ان بعد کيس به پت نالي فيض الله ۽

ٺـور محمد جي ڄاوا جي خدا جي فضل سان هن وقت جوان اولادي عيالي آهن.

۸- سال ۱۹۴۷-۴۸ع جو ذڪر آهي تہ حضرت پير بادشاه جا ڪي ميمڻ مريد ويٺل ڳوٺ لڪي غلام شاه لڳ شڪارپور جا، عيال سميت ڪراچيءَ ۾ سندن زيارت لاءِ آيا پوءِ جڏهن واپس ڳوٺ ٿي ويا تہ مير حاجي سهراب جي روبرو ماستر غلام حسين دايد لاڙڪاڻو واري کين چيو تہ پويون گاڏو ريل جو ان تي دادو لکيل هوندو، ان ۾ ويهجو جو اهو ڪاٿي پاڻهي دادو وڃڻ واري گاڏيءَ سان لڳائيندا اوهان کي هونءَ گاڏي مان لهي وري ٻي گاڏي وٺي پوندي پر ايئن ڪرڻ سان اوهان کي لهڻو ڪونه پوندو. پوءِ جڏهن هو اسٽيشن تي ٽڪيٽ وٺي اندر پليٽ فارم تي آيا، تہ دادوءَ وارو گاڏو تہ چڪار ٿيل هيو، مگر سڄي گاڏي ڀريل هئي، رش ڏاڍي هيس چڙهڻ جي جاءِ اصل ڪانه هئي. پوءِ هنن 'بابوءَ' کي چيو تہ اسان ٻچڙيوال آهيون، هت ڪراچيءَ جهڙي شهر ۾ رهڻ ڏکيو آهي مهرباني ڪري جاءِ وٺي ڏي. ان گاڏيءَ ۾ ٻه مليٽريءَ جا گاڏا هئا، بابو ان مليٽريءَ جي گاڏن مان هڪ گاڏي وارن کي اچي چيو تہ هي ٻچڙيوال آهن هت دربدر آهن اوهان مهرباني ڪري گاڏي جي هڪ پاسي تي ويهو تہ خالي پاسي ۾ اچي هي ويهه. مليٽري وارن هڪ پاسو خالي ڪري ڏنو. پوءِ هي جماعت وارا ان خالي پاسي پنهنجا پار ٻچا وٺي اچي ويٺا. انهن جماعت وارن سان هڪ نامريد به گڏ ڳوٺ جو هيو جو پڻ زيارت لاءِ انهن سان گڏ ڪراچي آيو هيو. پوءِ ريل گاڏي جڏهن جنگشاهي جي اسٽيشن تي پهتي تہ اتان چئڻ لاءِ سنگل ڏنائون ۽ پويان ٻي گاڏي ڪراچي کان پئي آئي ان کي اچڻ جو سنگل ڏنائون. وڃڻ واري گاڏي جنهن ۾ جماعت جا ماڻهو سوار هئا ان کي وري روڪي وڌائون جو ميربحر کي چيائون تہ پلو ڏيئي پوءِ وڃي ميربحر هڪ پلو

ڏٺو هُنن چيو ته نه پيو به ڏي. بس ايتري ۾ پويان ڪراچي کان ايندڙ گاڏي اچي ويئي ۽ هِنَ بينل گاڏيءَ سان زور سان اچي ٽڪرائي. ڪيترائي گاڏا هڪ ٻئي تي چڙهي چڪنا چور ٿي ويا. منجهن وينل ماڻهو صفا ختم ٿي ويا. جنهن گاڏي ۾ جماعت وارا وينل هئا ان جو اڏمليٽري وارو حصو بلڪل چڪنا چور ٿي ويو. مگر جماعت وارن وينل ماڻهن کي ڪجهه به ڪونه ٿيو البت انهن سان اهو نامريد جو گڏ هيو ان کي ڪجهه ڌڪ لڳا جو دروازي تي وينل هيو باقي ٻيا سلامت رهيا. حادثي کان پوءِ ميان احمد ولد خان صاحب عبدالقادر جو حيدرآباد ويل هيو سو ڪراچي ايندي سڌو بنگلي تي پير بادشاه جن وٽ آيو ۽ چيائين، ”قبله سوين ماڻهو مري ويا آهن. گاڏا به ڪيترا چڪنا چور ٿي ويا آهن. جماعت وارن جو پتو ڪونه آهي. ماڻهو پڇايو ته سول اسپتال ڪراچيءَ ۾ وڃي پتو ڪن ۽ ٺٽي به وڃن جو ٺٽي ڏانهن به لاريون ڦٽيلن جون پري موڪليون اٿن ۽ به ٿي ٿاڪيا ڪفن لاءِ به ڪٿي وڃن.“ پاڻ جواب ۾ فرمايائون، ”حاجي احمد خير ته آهي؟“ حاجي مير سهراب ۽ ماستر غلام حسين دايد جي ان وقت سندن وٽ وينل هئا پاڻ انهن کي پيسا ڏنائون ۽ فرمايائون، ”اوهان سول اسپتال ڪراچيءَ ۾ وڃي پتو رکو، مان ٺٽي پيا ماڻهو ٿو موڪليان.“ مير حاجي سهراب ۽ ماستر غلام حسين دايد جيئن ئي باغيچو ٿي ٿرام جي پتي تي آيا ته انهن لکي وارن ميمڻ جماعت وارن مان هڪ ماڻهو ٿرام تان اچي لٿو. مير حاجي سهراب ان کي سڃاڻي پڇيو، ”ابا خير ته آهي؟“ جواب ڏنائين، ”پيو سڀ خير آهي البت اسان سان گڏ جيڪو نامريد هيو ان کي ڪجهه ڌڪ لڳا آهن، سو مان ان کي وٺي سول اسپتال ۾ علاج ڪرائڻ لاءِ آيو آهيان.“ پوءِ مير حاجي سهراب ۽ ماستر غلام حسين دايد ان کي وٺي واپس بنگلي تي آيا جتي حضرت جن سان اچي ان ماڻهو سڄي حقيقت بيان ڪئي.

جنهن ريل گاڏيءَ سان اهو حادثو پيش آيو. ان ئي گاڏيءَ ۾ خان صاحب عبدالرحمان بخشو به مڪان شريف جي ڪم سان حيدرآباد وڃڻو هيو ۽ مير حاجي سهراب جي روبرو اچي حضرت پير بادشاهه قدس سره، جن کان پيسا گهريائين. پاڻ فرمائڻون، ”مان هينئر ٻاهر گهمڻ ٿو وڃان، گهمي واپس اچان نه پوءِ پيسا ڏيندس.“ هن ڏاڍو چيو، ”قبله دير ٿي ويندي اها گاڏي نڪري ويندي بي گاڏي منجهند جو ۱۲ بجي حيدرآباد پهچندي. گرميءَ جا ڏينهن آهن هڪ بجي دفتر بند ٿي ويندا آهن ڪو به ڪو نه ٿيندو پيسا ڏيئي پوءِ توهان گهمڻ وڃو.“ پاڻ فرمائڻون، ”نه پهريائين مان گهمي اچان پوءِ توکي پيسا اچي ڏيندس.“ خان صاحب بخشو گهڻو زور ڀريو مگر پاڻ ڪوبه خيال ڪونه ڪيائون ۽ اٿي ٻاهر آيا ۽ گهمڻ لاءِ نڪري ويا واپس اچي بخشوءَ کي پيسا ڏنائون اهڙيءَ طرح خان صاحب بخشو ان ريل ۾ وڃڻ کان رهجي ويو.

۹- آءُ راقم بلڪل ننڍو هيس ۽ هڪ ڏينهن پنهنجي والد حڪيم سيد ابوطالب شاهه دڙائي رحمت الله عليه جي دڪان تي ويٺو هوس، بوبڪ جو هڪ شخص نالي عبدالفتاح ولد ڏاٽر ڏنو نتيار ميمڻ جيڪو مولوي حافظ عبدالقادر بوبڪائي جو ويجهو عزيز ٿيندو هيو مگر هيو نامريد مگر ڪيترا دفعا حضرت پير بادشاهه قدس سره، جي زيارت ڪري چڪو هو، سو صبح جي مهل منهنجي والد جي دڪان تي آيو ۽ اچي چيائين، ”سائين ابوطالب شاهه مان اوهان کي اوهان جي پير بادشاهه (قدس سره) جي ڪرامت پڙهڻ ٿو. مان ڪراچي ويو هوس. ڪراچيءَ کان واپس ڪن عزيزن جي جيب تي واپس حيدرآباد پئي آيس اسان اچان ته کان اورتي هٿاسون ته اوچتو جيب جو ٿاهه راڍايند ٿي پيو. جيب اسپيد ۾ هئي ان ڪري ڪنٽرول کان نڪري ويئي ۽ پڪو روڊ چڙهي هٿ لٿي، مون ڏٺو ته اڳيان وڏو شاهي ڪامون (ڪڏو) هيو بس پوءِ مون اکيون کڻي پوئيون ۽

بي اختيار رڙ ڪيم ته 'لواري وارا پير رس' ته ايتري ۾ جيپ بيهي ويئي ۽ اسان ٽپ ڏيئي سڀ هيٺ لهي وياسون. اهڙيءَ طرح اسان موت جي منهن ۾ ويندي ويندي بچي وياسون."

۱۰- تاريخ ۳۰- ڊسمبر ۱۹۷۸ع تي پاڻ پير بادشاهه قدس سره' لواري شريف آيل هئا. مان راقم به زيارت لاءِ لواري شريف آيل هوس، پوءِ ملاقات جو شرف بخشيائون جنهن ۾ پنهنجن عزيزن جي عداوت بيان ڪرڻ کان سواءِ ٻيون ڪيتريون سمجهائون پڻ ڏنائون ۽ "وهايت" تي به تمام فصيح ۽ تفصيل سان روشني وجهي سمجهائون پوءِ تحريڪ پاڪستان تي روشني وڌائون. ان ملاقات ۾ دوران گفتگو هڪ ذڪر ڪرڻ فرمايائون ته لادين چون ٿا ته قرآن پاڪ الهامي ڪتاب ڪونه آهي پوءِ پاڻ ان لاءِ ڪيترا دليل ڏنائون جن مان هڪ مون راقم کي ياد آهي. پاڻ فرمايائون، "قرآن پاڪ ۾ الله پاڪ فرمايو آهي ته اسان فرعون (حضرت موسيٰ عليه السلام وارو فرعون، پاڻ نالو به ورتائون) جي لاش کي محفوظ ڪري رکيو آهي ته ماڻهو ان کي ڏسي عبرت ڪنهن به حالانڪ ان فرعون جي لاش کي ظاهر ٿي ۸۲-۸۳ سال ٿيا آهن. ان کان اڳ ڪنهن کي به خبر ڪانه هئي ته ڪو فرعون جو لاش مميءَ جي صورت ۾ محفوظ آهي. ان مان ثابت آهي ته قرآن پاڪ الهامي ڪتاب آهي." پوءِ هڪ ڳالهه ڪرڻ فرمايائون، "منهن جو هڪ يهودي دوست (انوڪ) آهي، اهو اڪثر مون وٽ هت ايندو آهي ۽ رهندو آهي. مان جيڪو ڪجهه ان کي ڪارائيندو آهيان سو هو کائي ويندو آهي ورنه يهودي ته مسلمانن جي ڪٿي به ڪونه ڪائيندا آهن." پوءِ پاڻ فرمايائون، "هڪ دفعي آهو منهن جو يهودي دوست مون وٽ آيو، ان سان گڏ هڪ ٻيو يهودي به هيو مگر آهو نئون يهودي بلڪل ڪتر قسم جو پڪو مذهبي

يهودي هيو، ان اسان کي چيو ته مانيءَ ۾ مان اوهان جي ڪابه حلال ڪيل شيءِ ڪونه ڪائيندس. مون کي پاڇيون وغيره ڪارائتو ٿيو. پوءِ هڪ ڏينهن اهي ٻئي يهودي ۽ اسان گهڻي ڀڻي وياسون ته، واٽ تي ان نئين مذهبي قسم واري يهوديءَ موٽر بيهارڻ لاءِ چيو، چيائين ته مان نماز پڙهندس پوءِ اسان موٽر بيهاري هيٺ لٿاسون ان يهوديءَ پڇيو ته هتان بيت المقدس ڪهڙي طرف آهي؟ اسان ان کي جواب ڏنو ته بيت المقدس جي خبر ڪانه آهي باقي اسان مسلمان اولهه طرف ڪعبه الله شريف ڏانهن منهن ڪري نماز پڙهندا آيون جنهن تي ان يهودي چيو هتان بيت المقدس به اولهه طرف ٿيندو. پوءِ هن نماز پڙهي جهڪيو صحي مگر سجدو ۾ ڪونه ويو. پوءِ اسان گهڻي واپس آياسون.

ان بعد مون واري دوست يهودي مون کي چيو ته اسان هڪ پنهنجو وڏو مسئلو ڪٿي اوهان وٽ آيا آهيون. مون پڇيو ته ڪهڙو مسئلو آهي؟ ته هن چيو هيءُ منهن جو دوست آهي، سندس عمر چاليهه سال ٿي ويئي آهي مگر هي ڪتر مذهبي قسم جو ماڻهو آهي. جڏهن ته اسان جون چوڪريون ماڊرنائيز، جديد فيشن ۽ تهذيب جون دادا آهن، ان ڪري ڪابه چوڪري هن کي قبول ڪونه ٿي ڪري، جنهن ڪري هن جي شادي اڄ سوڌو نه ٿي سگهي آهي. هاڻي اوهان دعا ڪريو ته هن جي شادي ٿئي. هن کي مان فقط ان مشڪل مسئلي لاءِ وٺي هت اوهان وٽ آيو آهيان. پوءِ مون انهن کي چيو ته اوهان روضه مبارڪ حضرت شاه سلطان الاولياءَ ۾ وڃو ۽ اتي وڃي دعا گهرو مان به اوهان جي لاءِ دعا گهران ٿو. پوءِ اهي روضه شريف ۾ ويا ۽ دعا گهري واپس اچي مون کي ٻڌايائون ته اسان دعا گهري آيا آهيون. پوءِ هتان واپس پنهنجي ماڪ هليا ويا، ڪجهه مهينن کان پوءِ ان ڪتر مذهبي يهودي جو خط مليو جنهن ۾ لکيل هيو ته اوهان جي دعا سان منهن جي شادي ٿي ويئي آهي. ۽ اسان

آن کي مبارڪباد جو خط لکي موڪليو.

۱۱- مون راقم کي هڪ دفعي بلڊ پريشر جهڙو موذي مرض ٿي پيو. پوءِ مان ڪراچي سندن حضور ۾ ويس ۽ وڃي کين ستايم ۽ ٻاڏايم، هن موذي مرض مان مون مسڪين جي جان بغير دوا جي ڇڏاءِ. پاڻ مهرباني فرمائي ڪرم جي نظر ڪري فرمائون، ”مڙيوڙي ٿڙي خير ڪندو.“ ۽ مان بلڪل بنا ڪنهن دوا دارونءَ جي شفاياب ٿي ويس ۽ هن مهل تائين بلڪل صحت مند آهيان. باوجود جسم بدن هجڻ جي ڪنهن به قسم جي ڪا پرهيز ڪونه ڪندو آهيان. چانور، مٺاڻ، پٽاٽا ۽ چڪناڻي واريون سڀ شيون استعمال ڪندو رهندو آهيان مگر الله جي فضل سان بلڊ پريشر کان بلڪل آجو آهيان.

۱۲- راقم جي گهرواري ڪي راقم جي هندستان ۾ جنگي قيدي ٿي وڃڻ بعد، جو راقم هتان اڳوڻي اوڀر پاڪستان (موجوده بنگله ديش) ويو هئو، جتان ڊسمبر ۱۹۷۱ع ۾ جنگي قيدي بنجي ويو، دل جي تڪليف ٿي پئي. سندس ڊاڪٽرن کان علاج ڪرايو ويو مگر فائدو ڪونه پيو ٿئي. ڊاڪٽرن جو چوڻ هيو ته دل کي پورو خون ڪونه ٿو پهچي. پوءِ راقم جو والد حڪيم سيد ابوطالب شاه دڙائي رحمت الله عليه حضرت پير بادشاهه قدس سره جن وٽ پهتو. پاڻ پنهنجي دوا ڏنائون ۽ وڌيڪ فرمائون ته مائي مڪمل تڏهين چڱي پلي ٿيندي جڏهين سندس مڙس هندستان کان واپس ايندو. پوءِ سندن ان دوا مان چڱو فائدو ٿيو مگر راقم جي واپس اچڻ بعد بلڪل چاق چڱي پلي ٿي ويئي ۽ هن وقت بلڪل صحت مند آهي.

۱۳- حضرت پير بادشاهه جن جي ماروت علي بخش ارباب کان روايت آهي ته هڪ دفعي پاڻ لواري شريف آيل هئا ۽ پنهنجي زمين ”ننڍي ويءَ“ طرف پئي ويا، جتي علي بخش ارباب هلائي رهيو هيو، پاڻ اڳيان ويٺا هئا، پويان سندن ملازم حاجي محمد لقمان ڪيريو ۽ حاجن پٽو ويٺل هئا. حاجي لقمان جي

هت ۾ بندوق هئي. رستي ۾ جيپ هلندي ٻه نتر پڙڪو کاڌي اچي سامهون رستي تي ويهي رهيا. پاڻ حاجي لقمان کان بندوق گهريائون، جنهن بندوق ۾ ڪارتوس وڌا. ايتري ۾ علي بخش جيپ پوئتي ڪري ٿيڏي ڪري بيهاري ته جيئن ٽڪ چٽل ۾ آساني ٿئي. جڏهن حاجي لقمان بندوق کين ڏيڻ لڳو ته پاڻ فرمائون، ”بس ٺهيو. علي بخش گاڏي هلا.“ علي بخش جڏهن گاڏي سڌي ڪري اڳتي هليو، اوچتو ننڍڙا ٻچڙا تترن جا پلسي وارن ٻوڙن مان نڪري اچي انهن وڏن تترن سان گڏيا، جي انهن وڏن تترن جا ٻچا هئا. اهڙي طرح سان اهي تتر شڪار ٿيڻ کان بچي ويا.

۱۴- راقم جي والد حڪيم سيد ابوطالب شاه دڙائي رحمت الله عليه سان سندس سوٽ وڙهيا هئا، جڏهن ته ان وقت پاڻ ٽيهن ۽ راقم ٽن چئن سالن جي عمر جو هيو. جهيڙي ۾ ٽڪ لڳڻ ڪري سندس ڦڦڙ ٻاهر نڪري آيا هئا. هو سيوهڻ اسپتال ۾ زير علاج هيو. پاڻ پنهنجي حاضريءَ جي نوڪر محمد لائق جوڻيجو کي سندس طبيعت پڇڻ لاءِ موڪليائون. محمد لائق آيو ۽ اچي راقم جي والد سان مليو. ان بعد راقم جو والد جيڪو موت سان تقريباً همڪنار هيو سو بلڪل تندرست ۽ ٺيڪ ٿي ويو ۽ ان کان پوءِ ٻه ٽيهه سال کن حيات رهيو. يعني سندن هڪ نظر سان کيس نئين حياتي ملي ويئي.

۱۵- گهڻ بوبڪ جي ڀرسان آراضيءَ جي لڳ هڪ پنوهرن جو گهڻ آهي جنهن ۾ هڪ جماعت جو مسڪين شخص نالي اله رڪيم ولد محمد سليمان پنوهر رهندو هيو، جنهن کي نرين اولاد ڪونه ٿيندو هو. پوءِ راقم جي والد سان گڏ حضرت پير بادشاهه قدس سره وٽ ڪراچي آيو ۽ عرض ڪيائين، ”مون کي الله جي ذات کان پٽ وٺي ڏي.“ پاڻ فرمائون، ”ٿڌي چڱي ڪندو.“ ان الله رکيو کي پٽ ڄاڻو جنهن پير بادشاهه

جن کان خط لکي نـالو ورتو 'محمد نواز' جو پڻ هن وقت اولادي عيالي آهي.

۱۶- مير محمود ٽالپر وينل خداداد لڳ ٿنڊو جان محمد، کي دل جي بيماري ٿي پيئي. ڊاڪٽرن چيو ته سندس دل جو والو (سوراخ) خراب ٿي پيو آهي. مسڪين ماڻهو ايتري دولت به نه هجي جو هو ڪنهن ٻاهرئين ملڪ وڃي پنهنجو علاج ڪرائي، حضرت پير بادشاهه قدس سره کي دعا لاءِ عرض ڪيائين، پاڻ مهرباني جي نظر ڪيائونس جو بغير دوا جي بلڪل تندرست ۽ صحت مند ٿي ويو ۽ اڃا تائين صحت مند گهمندو ڦرندو رهي ٿو.

ٻيون ڪيتريون حقيقتون آهن جي سراسر ڪرامت کان خالي ڪونه آهن ۽ انهن جو هڪ طويل باب آهي مگر هت فقط نموني خاطر چند حقيقتن تي اڪتفا ڪئي ويئي آهي. حضرت پير بادشاهه خواجه گل حسن شاهه قدس سره جن پنهنجن مريد بچن تي بلا ڪنهن امتياز جي، پوءِ چاهي ڪير امير هجي يا غريب، سيد هجي يا ٻيو ڪير، حد کان وڌيڪ مهربان هئا. سندن فيض جي سخا جو بحر بي پايان، هر هڪ لاءِ هڪجيترو رهيو. ڪنهن لاءِ به ڪو فرق ڪونه هيو. هڪ قطار هوندي هئي. جنهن ۾ شاهه توڙي فقير گڏ بيٺل هوندا هئا ۽ ان قطار ۾ هلندي سندن دست بيعت ۽ زيارت ٿيندي هئي. پاڻ ڪڏهن به ڪنهن ۾ ڪا لالچ ڪونه رکيائون. پاڻ پنهنجن جد امجد جي اصول تي هلندي ڪڏهن به ڪنهن مريد جي در تي نه ويا نه وري ڪنهن کان ڪجهه گهر ڪري ورتائون. ڪڏهن به ڪنهن مريد تي ڪاوڙ ڪونه ڪيائون نه وري ڪنهن مريد کان ناراض رهيا.

باقِي هر مريد کي پنهنجن مخالفن پير حسن بخش، پير محفوظ، پير علي گوهر، پير عبداللطيف ۽ پير سعيد حسن وارن کان قطع تعلق جو امر ڪندا رهندا هئا. جيڪڏهن ڪو فرد

مناقبي کان ڪم وٺندي پئي پاسا هلندو هيو ته ان کي سختيءَ سان سرزنش ڪري هدايت ڪندا هئا، ”جي مون وٽ اچو ته هُنن ڏانهن نه وڃو، جي هُنن ڏانهن وڃو ته مون وٽ نه اچو.“ مرحوم قاضي محمد اشرف کان روايت آهي ته هڪ دفعي ڪي جماعت وارا هت ڪراچي آيا ۽ اسلام قلب ۾ رهيا انهن جون ڪي مايون صبح جو سولجر بازار ڏي سندن نياڻي بيبي بلقيس طرف ويون. اها خبر پوڻ تي حضرت پير بادشاهه قدس سره کين گهرائي هدايت ڪئي، ”جيڪو هُنن ڏانهن وڃي اهو مون ڏانهن نه اچي“ ائينده لاه اهو خيال رکيو.

دراصل جيڪڏهن سندن زندگي مبارڪ تي نظر وجهي ۽ سندن مخالف عزيزن جي ڪردار کي نظر ۾ رکبو، ته اهو ڏسڻ ۾ ايندو ته اهي سندن اصل چم کان وڌي وصال مبارڪ تائين پر ان بعد به مخالف بنيا رهيا. جڏهن سندن عمر مبارڪ ۷۰ سال کن هئي، ۽ هو ڏانهن پير حسن بخش پنهنجي پاڻي جي بيبي بلقيس پنهنجي پٽ عبدالقادر مان نڪاح ڪري پرڻائي چڏي، ان بعد انهن مخالفن وڏي کان وڏي جدوجهد ۽ ڪوشش ڪئي ته ڪيئن به ڪري هاڻي پير بادشاهه سان ڏاهه ڪري وجهجي ته جيئن سندن جي بنگلي ۾ داخل ٿجي ۽ اچڻ وڃڻ شروع ڪجي ڇو ته هيئر پير سنائي آهي پاڻ ڪنهن به وقت وفات ڪري سگهن ٿا. ان ڪري جيڪڏهن اڄ وڃ ۽ داخلا هوندي ته سندن وفات کان پوءِ گادي ۽ ملڪيت تي آساني سان قبضو ڪري سگهنداسون. اهوئي سبب آهي جو هُنن ڏاهه ڪرڻ جا بعد ۾ ڏاڍا حيل هلايا. جنهن جو ذڪر پاڻ هڪ هنڌ پنهنجي هٿن مبارڪن سان لکيو اٿن. ان ئي منصوبي موجب ۴ جنوري ۱۹۸۱ع تي پير محفوظ وارن بيبي بلقيس کان کين ٽيليفون ڪرائي ۽ هو ڪلاڪ کان به وڌيڪ ڳالهه ٻولهه ڪندي رهي، مگر پاڻ ڏاهه ڪرڻ کان بلڪل انڪار ڪيائون ۽ بعد ۾ فرمائيندا هئا، ”پير حسن بخش ۽ پير محفوظ بلقيس

کي اهڙو پڙهائي پڪو پختو ڪري ڇڏيو آهي جو مون ٽيليفون تي سندس گفتگو مان سمجهيو ته چئن پير حسن بخش ئي گالهائي رهيو آهي.

اولاد:-

پاڻ چار شاديون ڪيائون جنهن مان پهرين شادي جا پير عبدالقادر جي دختر هئي ۽ سندن والد سائين قدس سره جن جي حياتي ۽ مبارڪي ۾ ئي وفات ڪري ويئي هئي. جنهن مان کين هڪ نياڻي ”بيبي بلقيس“ ڄائي جا اڍائي سالن جي هئي ته سندس ماما پير حسن بخش وارا وٺي ويا ۽ اتي ئي پروان چڙهي جنهن جو مٿي تفصيل سان ذڪر ڪيو ويو آهي. باقي ٽي شاديون بعد ۾ ڪيائون جي سندن وصال مبارڪ بعد به زندهه رهيون ۽ هن وقت به جماعت جي مومنيائين لاءِ مشعل راه آهن ۽ کليل لفظن ۾ حضرت پير بادشاهه قدس سره جن جي ڪيل وصيت مبارڪ، بابت سندن جاءِ نشينيءَ جي، قبله سائين حضرت پير فيض محمد صاحب نقشبندي لاءِ تائيد ۽ حمايت ڪندا رهن ٿا. شال انهن امان جيچن پاڪن جي پاڇهه جو پاڇو اسان جماعت وارن تي ڊگهي عرصي لاءِ الله پاڪ قائم رکي. آمين. ان کان سواءِ ٻيو ڪوبه اولاد کين ڪونه ٿيو اڪثر مريدن جي تقاضائن تي ته ”قبله اوهان ته ڪيترن شخصن کي الله پاڪ کان پٽ وٺي ڏنا آهن، پنهنجي لاءِ رب پاڪ کان چو نه ٿا گهر ڪريو.“ ته جواب ۾ فرمائيندا هئا، ”درياءِ هيترو سارو پاڻي آهي ڪيتري غير آباد زمين کي سوراڀ ڪري وڻ ٿڻ ٻوٽا پيدا ڪري ٿو، مگر خود دريا جي اندر ڪوبه وڻ ٿڻ يا ٻوٽو ڪونه هوندو آهي.“ وري پاڻ به پنهنجي والد صاحب قدس سره جن کي اڪيلا فرزند هئا کين به پيڻرون هيون. هڪ جيچي امان پاڪ حبيبة رحمة الله عليه جيڪا پير عنايت حسين سان پرڻايل هئي، جنهن امرتسر ۾ وفات ڪئي ۽ بعد ۾ سندن ميت لواري شريف ۾ آڻي دفنايو ويو. سندن لاءِ حضرت پير

بادشاه قدس سره، جن فرمائيندا هئا، ”ان پيڻ جو مون سان ڏاڍو پيار هوندو هيو. مان امرتسر ۾ بنگلي کان ٻاهر نڪري ويندو هوس ته توري دير ٿيڻ تي پاڻ اندران ٻانهيءَ جي مٿان ٻانهي موڪلي گهرائي وٺندا هئا. جيستائين مون کي نه ڏسندا هئا تيستائين کين قرار ٿي نه ايندو هيو. مون کان سواءِ ماني به ڪونه کائيندا هئا.“ ٻي بيبي عنايت جنهن سندن والد صاحب قدس سره، جي وصال مبارڪ بعد حصي لاءِ سندن مٿان ڪيس ڪيو. جنهن جي شادي پهريائين عبداللطيف سان پوءِ ان جي طلاق ڏيڻ بعد پير عنايت حسين سان ٿي، جا آخر دم تائين ڪنهن نه ڪنهن نموني سندن سان وڙهندي آئي ۽ ڪڏهن به دلي طرح سان ٺاه نه ڪيائين. ان ڪراچيءَ ۾ وفات ڪئي ۽ اتي ئي مدفون آهي.

وصال مبارڪ:-

حضرت پير بادشاه جن کي پنهنجي وصال جو اڳ ٿي پرو پئجي چڪو هيو. پاڻ پنهنجي آخري ايسامن ۾ اها تلقين ڪندا هئا، ”جسم فنا آهي، روح باقي آهي ان ڪري روهي محبت هئڻ گهرجي.“ ان کان سواءِ روضه شريف حضرت سلطان الاولياء جي اندر ازغيبِي جاء پيدا ٿي جو دروازي مبارڪ جي چائنٽ مبارڪ ۽ حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره، جن جي مرقد مبارڪ جي وچ ۾ بلڪل جاء ڪانه هئي، مون راقم پنهنجي والد حڪيم سيد ابوطالب شاه دزائي رحمت الله عليه کان ٻڌو هيو ته جڏهن حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان سائين قدس سره، جن جو وصال مبارڪ ٿيو هيو، تڏهن حضرت سلطان الاولياء قدس سره، جي پچري مبارڪ جي اولهه ۾ فقيرن جاء ڪوٽي تيار ڪري ڇڏي هئي پوءِ جڏهن حضرت پير بادشاه قدس سره، جن آيا ته حڪم ڏنائون، ”اها جاء لٽي اوڀر طرف جاء تيار ڪريو.“ پوءِ حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان سائين قدس سره، جن کي اتي پچري مبارڪ جي اوڀر ۾، دروازي مبارڪ ۽ پچري مبارڪ جي وچ ۾ جاء ڏني

ويئي. مگر وڌيڪ جاءِ بلڪل ڪونه هئي جو زيارت ڪندي
 ڪي جماعت وارا چائنٽ مبارڪ ٿي هت ڦيريندي حضرت
 امام العالمين خواجه احمد زمان سائين قدس سره جن جي جاءِ مبارڪ
 ڪي پڻ چهي وڌندا هئا. (حاضري تي موجود دربان ايئن ڪرڻ
 کان منع ڪندا هيا.) ڪجهه سالن کان حضرت امام العالمين خواجه
 احمد زمان سائين قدس سره جن جي جاءِ مبارڪ ۽ دروازي
 مبارڪ جي وچ ۾، خلا وڌيڪ پيدا ٿيڻ لڳو. پاڻ اڪثر مريدن
 کان پڇندا هئا، ”ڪيتري جاءِ پيدا ٿي آهي؟“ جڏهين خلا ايترو
 وڌي ظاهر ٿيو جتي هڪ ٻي جاءِ به تيار ٿي سگهي ٿي ته
 پاڻ امرالاهي کي لپيڪ چوندي تاريخ ۲۶ ذي القعد سنه ۱۴۰۲ھ
 مطابق ۱۵ سيپٽمبر ۱۹۸۲ع تي اربع جي شام ۴ بجي
 اوچتو وصال فرمايائون. ”شال سندن شفقت ۽ رحمت پريون
 دعائون اسان سان هميشه گڏ هجن.“ کين موٽرن ڪارن
 جي جلوس ۾ ڪراچي کان لواري شريف آندو ويو. جتي روضه
 شريف جي صحن تي سندن آخري زيارت ۽ دیدار جماعت
 ۽ آس پاس وارن کي نصيب ٿيو. ذوالقعد مبارڪ جي ۲۷ تاريخ
 صبح جو ۹-۱۰ بجي ڌاري کين روضه شريف مالڪ سلطان الاولياءِ
 قدس سره جي اندر پنهنجي والد صاحب قدس سره جي پهلو ۾
 اوڀر طرف دروازي مبارڪ جي سامهون جاءِ ڏني ويئي جتي پاڻ
 ابدي آرام فرمائي رهيا آهن.

حلقه ارادت:-

جيئن ته پاڻ حضرت مالڪ سلطان اولياءِ قدس سره جا
 حقيقي وارث هئا، ان ڪري سندن ذاتي ۽ خانداني مريد لکن
 جي تعداد ۾ آهن جي نه فقط سنڌ بلڪ پنجاب، بلوچستان،
 هندوستان، سعودي عرب، جاپان، متحده عرب امارات، برطانيه ۽
 ٻين ڪافي ملڪن ۾ به آهن ان ڪري سندن مريدن جو دائرو
 تمام وسيع آهي. مگر سڄي جماعت جي اندر فقط هڪ مريد

حضرت قبلہ پير فيض محمد صاحب نقشبندي سجاده نشين درگاه شريف
 حضرت علامہ حاجي قاضي احمد عليه رحمت جن کي ارشاد ڏيڻ جي
 اجازت هئي. جنهن جي دستاربندي به پاڻ پنهنجي جهوني ملازم
 مير حاجي سهراب جي معرفت ڪرائي هئائون. ٻئي ڪنهن به
 سندن مرید کي ارشاد ۽ تلقين ڏيڻ جي اجازت ڪونه هئي.
 سندن مریدن ۾ ڪافي هندو به آهن جن کي سندن
 تلقين ڏنل آهي. پاڻ پنهنجي آخري ايسامن ۾ جماعت وارن
 کي ملاقات دوران اهو چوندا هئا، ”آخر هيءَ دنيا فاني آهي،
 مون کي به هلاڻو آهي، هن وقت تائين مون کي نرين اولاد نه
 آهي، منهنجا مائٽ ۽ ڌيءُ نه. منهنجا مخالف آهن آخر مون کان
 پوءِ ڪير منهنجو جانشين ٿئي.“ آخرڪار صلاح مشوري سان
 پاڻ تاريخ ۲۲ جون ۱۹۷۸ع تي هڪ دستاويز پنهنجي جانشيني
 بابت انگريزي ۾ ٽائپ ڪرائي تيار ڪرايائون. جنهن موجب
 حضرت قبلہ پير فيض محمد نقشبندي جن کي پنهنجي جاءِ نشين
 ۽ سندن بعد ٿيندڙ سجاده نشين درگاه لواري شريف مقرر ڪيائون.
 جن سندن وصال مبارڪ کان پوءِ سندن امر جي بجا آوري
 ڪندي سندن جاءِ نشيني اختيار ڪئي ۽ هينئر بحیثیت سجاده نشين
 درگاه عالیہ لواري شريف جي حضرت سلطان الاولیاءِ روضہ ڌڻي
 بادشاهه خسواجم محمد زمان قدس سره جي خلافت کي قائم
 رکيو ۽ سندن فيض کي جاري وساري رکندا پيا اچن. سڄي
 جماعت کين پنهنجي رهبري ۽ روحاني رهبري تسليم ڪندي
 سجاده نشين درگاه عالیہ لواري شريف مڃيو آهي. شال تابد حضرت
 شاه سلطان اولیاءِ قدس سره جن جو فيض پوري عالم انسانیت
 لاءِ برابر جاري رهي جيئن هن بي يقيني واري دور ۾ امن ۽
 سک جي فضا قائم ٿي سگهي ۽ سندن ڏنل تعليم دنيا جي
 ڪنڊ ڪڙڇ ۾ پهچي وڃي. آمين۔

مرشدِ ما گل حسن نورالهدی - خازنِ رحمتِ شہ، لطف و عطا
تو ہمیشہ زندہ جاوید ہے - چشمِ عاجز سے اگرچہ چھپ گیا
غیب سے القا ہوا سالِ وصال - شاہِ لواری مشکل کشا صاحبِ لوا

۱۴۰۲ھ ہجری

(عاجز محمد آدم اسحاقانی)

منحصر در نقشبندیہ نظامِ شش جہات
رشدِ ایمان و ہدایت، دوزے مرگ و حیات
(خلیفہ نظر علی ڈالپر)

گل زر گلزارِ ولایت - گل حسن
طرہء تاجِ طریقت - گل حسن
کس نہ داند رتبہء آلِ مردِ حق
از صحابہ رضہ داشت نسبت - گل حسن

معدن و دریا و بحر علم حق
عشق اول عشقِ آخر، ہر سبق
از طفیلِ نسبتِ خواجہ زماں
خواند، ہر سیرِ نوشتہ بر آفاق

فقیر شہرشدی رونق دیارشدی
زر بوئے نسبتِ بوکر رضیہ مشک بارشدی
ز گہاد ہوئے ریاضاتِ گل حسن درسندہ
ادیب دامنِ ظلمات تار تار شدی

خوش بخت ہے خوشحال ہے قسمت کا دہنی ہے
جو بات بھی چاہے وہی بات بنی ہے
یہ اوج یہ عظمت یہ مقامات و مراتب
سب کچھ صلہ پیرویء گل حسنی ہے
(ادیب رائے پوری)

مولف جو احوال

الحمد لله رب العالمين۔ سڀ تعريف جڳائي ٿي ان محبوب حقيقي، خالق اڪبر کي جنهن هن حسين ڪائنات کي پنهنجي قدرت سان فقط هڪ لفظ ”ڪُن“ سان خلقيو آهي. هن مقوله جي لکنڊڙ مون، احسان احمد شاه ولد مرحوم حڪيم سيد ابو طالب شاه رحمت الله عليه ولد مرحوم رئيس نارو شاه دڙائي رحمت الله عليه ولد مرحوم سيد غلام شاه دڙائي رحمت الله عليه ولد مرحوم سيد قادر بخش شاه عرف قادر پير باجراڻي رحمت الله عليه جو تعلق سنڌ جي لڪياري سادات خاندان مان آهي ۽ امام موسيٰ ڪاظم عم ڪان امام زين العابدين عم کان امام حسين عليه السلام سان وڃي ملي ٿو.

مان ان مالڪ الڪل جا لڪ احسان ميجان ٿو جنهن مون کي منهنجي منڙي امڙ جي جهوليءَ کان وٺي لواريءَ جي لالن ڏانهن راغب رکيو. منهنجو تعلق پنجن پيڙهين کان يعني حضرت قادر بخش شاه عرف قادر پير رح ڪان وٺي درگاه عاليه لواري شريف سان آهي. جو سڀ کان پهريائين سيد قادر بخش شاه رح درگاه عاليه لواري شريف جي ٽئين سجاده نشين حضرت غوث عالم، ڪوٽ ڏٺي بادشاه، خواجه محمد زمان ثاني قدس سره جن جو دست بيعت ٿي مريد ٿيو. الحمد لله مالڪ مالڪ جا ڪروڙين قرب جنهن پنهنجي سڃاڻپ سان گڏ لواري جي لالن جي به سڃاڻپ نصيب ڪئي ۽ ان سان گڏ لواريءَ جي لالن جي دشمنن جي به سڃاڻپ عطا ڪئي. رب پاڪ اها خاص عنايت منهنجي خاندان سان ڪئي آهي. روايت آهي ته جڏهين حضرت خواجه غوث عالم ڪوٽ ڏٺي قدس سره سان سندن پائر وڙهيا

هئا، تڏهين منهنجا ڏاڏا سائين سيد قادر بخش عرف قادر پير رحم
 هڪ دفعي پنهنجي مرشد جي زيارت لاءِ لواري شريف آيا، جتي
 کيس مخالفن جو ماڻهو مليو جنهن کيس چيو، ”قادر بخش شاه
 (رحمة اللہ علیہ) مسند وارو به خانقاه واري شاه (قدس سره) جو
 فرزند ۽ روضه واري مالڪ سلطان الاولياءِ قدس سره جو پوٽو
 آهي. اسان وارا ميان به خانقاه واري شاه قدس سره جا فرزند ۽
 روضه واري شاه مالڪ سلطان الاولياءِ قدس سره جا پوٽا آهن. تون
 ڀلي مسند واري (حضرت غوث عالم قدس سره) وٽ وڃ پر
 هيڏانهن مين ڏي به اچ. شاه صاحب ٺهه ٻه ورائيو، ”ابا زال جا
 گهڻا مڙس هوندا آهن؟“ چيائين ته ”هڪ“. شاه صاحب چيو ته
 ”مرشد به هڪ هوندو آهي، ڏهه ڪونه هوندا آهن.“ پوءِ جڏهن
 شاه صاحب رحمة اللہ علیہ حضرت غوث عالم، ڪوٽ واري بادشاهه،
 خواجہ محمد زمان ثاني قدس سره جي حضور ۾ آيو ته پاڻ پاڪر پائي
 پيشاني تي چمي ڏيئي سندس ڏاڙهي تي پنهنجو هٿ مبارڪ
 ڦيري فرمايائون، ”بچا سيد قادر بخش شاه اچ تون فيصلو ڪري
 آيو آهين. اڄ کان پوءِ جيڪو به شخص منهنجي انهن مخالف
 پاڻرن کان ڪائين جي پري به وٺندو، اهو به منهنجي جماعت
 مان ڪونه هوندو.“ پوءِ پوري جماعت کي انهن سان قطع تعلق
 ڪرڻ جو حڪم ڏنائون.

وري پير محمد اشرف جا خاص ماڻهو وسند ساند، ملير
 ڏاهري، حاجي گهنور ڏاهري ۽ ٻيا ان وقت جي مسند نشين
 حضرت امام العالمين خواجہ احمد زمان سائين قدس سره جي گلا ڪندا
 وٺندا هئا. جن مان وسند ساند ته سندن جي مٿان بندوق جو فائر
 به ڪيو هيو ۽ حاجي گهنور ڏاهري چونڊو هيو ته ”مسند پاڪ
 تي وهڻ جو حق پير محمد اشرف جو آهي.“ ته راقم جو جدا مجد
 رئيس سيد ڌارو شاه ڌڙائي رحمة اللہ علیہ پير محمد اشرف وٽ
 هلي ويو هيو ته ”اهي ماڻهو سڄو وقت بادشاهه جي گلا ڪندا
 وٺن ٿا ان ڪري تون انهن کي ڪڍي ڇڏ.“ ته پير محمد اشرف

جواب ڏنو، ”اهي منهنجا خاص ماڻهو ۽ پيارا آهن انهن کي
 ڪونه ڪيندس.“ جنهن تي شاه صاحب کيس فرمايو، ”اسان ته
 توکي چڱو ڪري سمجهندا هئاسون مگر هاڻي جيڪو تو وٽ
 آياسون وري ڪونه اينداسون.“ ۽ قطع تعلق ڪري ڇڏيائين.
 وري جڏهين حضرت امام العالمين احمد زمان سائين قدس
 سره، جو وصال مبارڪ ٿيو ته راقم جو والد حڪيم سيد ابو طالب
 شاه دڙائي رحمته الله عليه درگاه شريف جو نوڪر هيو، جڏهين
 پير حسن بخش، پير محفوظ، پير عبداللطيف وارن بيبي عنايت
 سان ملي حضرت پير بادشاه خواجه گل حسن قدس سره، جن
 جي خلاف فساد جهيڙا ۽ ڪيس ڪرايا، ته راقم جو والد جيل
 ۾ به وجهرايو ويو ۽ چوڏهن ڪيسن ۾ مڪ جو ابدار هيو.
 مان به ان مالڪ جا ڪروڙين احسان ۽ شڪر بجا آڻيان
 ٿو جو مون کي به الله پاڪ پنهنجي مرشد ڪريم پير بادشاه
 خواجه گل حسن قدس سره، جي سڃاڻپ نصيب ڪئي ۽ ان
 سان گڏ سندس دشمنن جي سڃاڻپ به عطا ڪيائين. دعا آهي
 ان رب العزت جي دربار والا ۾ ته، مالڪ ڪريم منهنجي اولاد کي
 لواري وارن لالن جي سڃاڻپ تا ابد عطا ڪري ۽ ان سان
 گڏ لواريءَ جي لالن جي دشمنن جي سڃاڻپ نصيب ڪري.
 آمين ثم آمين.

شال منهنجي والد ۽ جد امجد کي لواري وارن لالن جو
 دائمي حضور حاصل هجي. آمين ثم آمين.

مقولات حضرت پير بادشاه قدس سره

* پاڻ فرمايائون ته هن وقت مولوي وهابيت ڏانهن وڃي رهيا آهن ۽ سيد شيعت ڏانهن، ڪاليجي چوڪرا دهریت ڏانهن يعني خدا جي وجود جا منڪر ٿيندا وڃن، هيئنر اهو دور هلي رهيو آهي.

* جڏهن امن ختم ٿي وڃي ٿو ۽ ظلم ٿئي ٿو تڏهن اتي خدا جو عذاب اچي ٿو. سو اهو عذاب آهي جيڪو هلي رهيو آهي. (۱۹۷۳ع ۾ آيل بوڏ ڏانهن اشارو ڪندي.)

* هميشه بهادر ٿي هلو، دنيا ۾ بزدل نه ٿيو.

* خدا جو حڪم اڪيون پوري قبول ڪرڻو آهي. ان ۾ اهو اعتراض نه آڻيو ته هيئنن چو آهي.

* پاڻ فرمايائون ته پڙهيل کان ان پڙهيل ۾ ايمان وڌيڪ هوندو آهي ڇو ته هو هڪڙي ڳالهه جهليو ويٺو هوندو آهي.

* پاڻ فرمايائون ته رسول ڪريم صلعم جو فرمان آهي، ”ڪو وقت اهڙو ايندو جو امير حج تي ويندا پنهنجو ناموس پيدا ڪرڻ لاءِ، وچولي درجي وارا واپار جي خيال سان ۽ غريب پنهنجي لاءِ“ هيئنر اهو دور هلي رهيو آهي.

* ايتن ۾ لڳڻ سان قيامت ڪونه ٿيندي، اسان اڃان موجون ڪونه ماڻيون آهن، موجون ماڻينداسين پوءِ قيامت ايندي.

پنهنجي ڀاران

الحمد لله، ڪتاب پير بادشاهه لواري شريف ڀاڱو چوٿون مڪمل ٿي، توهان وٽ پهتو ۽ اسان جنهن ڪتابي سلسلي کي شروع ڪيو اهو اڃا تائين جاري رهندو پيو اچي.

شروع کان ئي اسان هر ممڪن اپاءَ وٺي نئين کان نئون مواد پنهنجن مهربان پڙهندڙن تائين پهچايو آهي. زير نظر ڪتاب ۾ پڻ حضرت پير بادشاهه قدس سره جن جون ناياب تحريرون شامل آهن. اميد آهي ته ڦارئين ڪرام انهن مان ڪافي قدر روحاني حظ حاصل ڪندا.

ڪتاب مبارڪ جي تياري ۾ هميشه وانگر، سڀني دوستن ۽ بزرگن جو تمام گهڻو ساٿ رهيو. انهن مهربانن جي طويل فهرست جو هي ورق متحمل نٿو ٿي سگهي. پر جيڪا جاڪوڙ ۽ سعيو محترم سائين مير محمد پيرزادي صاحب، جن اسان کي ڪتاب جي مهاڳ سان پڻ نوازيو ۽ محترم ممتاز مرزا صاحب جن پورو مسودو پنهنجي مشتاق نظرن مان ڪڍيو ۽ نهايت ڪار آمد مشورا پڻ ڏنا، ڪيو آهي، تنهن لاءِ سندن خصوصي شڪريه ادا ٿي کان رهي نه ٿو سگهجي ۽ پڻ اسين محترم سيد احسان احمد شاهه صاحب جن جا نهايت ئي ثورائتا آهيون، جن صاحبن ايتري سولي انداز ۾ حضرت پير بادشاهه قدس سره جن تي نهايت خوبصورت تحرير سان نوازيون.

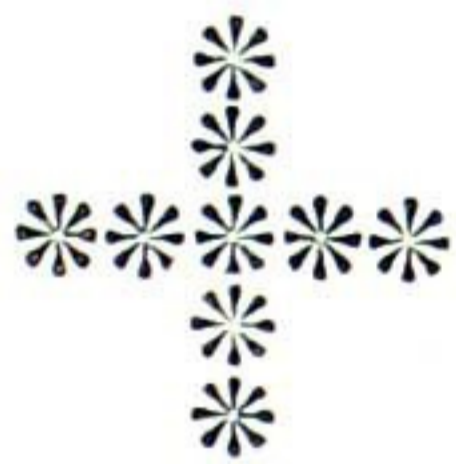
اسان هر ممڪن ڪوشش وٺي ڪتاب جي پروفنگ تي تمام گهڻو زور ڏنو آهي، تاهم ڪابه ڪوتاهي نادانسته هوندي جنهن کي اميد ته مهربان پڙهندڙ فراخداي سان نظر انداز ڪندا.

ڪتاب پاڪ متعلق توهان جي راه جو شدت سان
انتظار رهندو ته جيئن آئينده ڪنهن به اشاعت ۾ ڪا ڪوتاهي
دهرائي نه وڃي.

احسان گل ڏاهري

جنرل سيڪريٽري

ناجيه شاگرد تنظيم جماعت لواري شريف

درستي

صفحہ ۲۷ تي حاشيہ نمبر ۱ ۾ فارسي شعر کي درست
ڪري هيٺين ريت پڙهندا:

خوش خبردار اي نسيم، شمال،
ڪم بما مئي رسد زمانه وصال.

ساز
و نام

شهيد جمع ڪڪراڻي کي خراج عقيدت

جي هڪبت هئا، سي هور نه هرن ڪڏهن؛

تخليق انساني کان وٺي حق سان ناحق جو جهيڙو هلندو
پئي آيو آهي. ان ڏڪراءَ جي هڪ شهيد ڪڙي آهي، اهو
دور جڏهن حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره
جن وصال مبارڪ فرمايو، جنهن کان پورا پوءِ انهن باطل قوتن
ڪيسن جي صورت ۾ پورو پورو زور ڏيکاريو ۽ بالاخر کين
اتان به منهن ٽوڙ جواب مليو. آخر ڪوبه چارو نه ڏسي انهن
ماڻهو موڪلي 'ويءَ مڪان شريف' تي حملو ڪرايو، جنهن
۾ هڪ فقير جمع ڪڪراڻي شهيد ٿي پيو. سندس مزار ڪوٽ
پاک جي اندر ننڍي مقام ۾ آهي. شهيد جمع ڪڪراڻي اصل
گنڊاخم بلوچستان جو رهاڪو هو. عمر ۲۰-۲۲ سال، پيريل
بنت، وچولي قد ۽ رعبدار چهرې جو مالڪ هو. سندس والدين
اگرچہ درگاه لواري شريف جا مريد نه هئا، مگر هي نوجوان
پنهنجي قوه جواني ۾ حق جي گولا ڪڍو لواري شريف اچي
پهتو ۽ مريد ٿيو ۽ اتي ئي ملازمت ۾ رهيو. سندس خدمتون
ڪوٽ شريف جي 'لڪي' دروازي جي حوالي ٿيون، جتان پوءِ
هي 'وي مڪان تراڻي' ويو ۽ اتي ئي جـاـم شهادت نوش
فرمايو. سندس مزار جي ڪتبي لاءِ حضرت پير بادشاهه قدس
سره جن هيٺين عبارت ڏناري موڪلي.

شهيد شد از دست مردمان ميران ٿنبه محمد خان
حادثه وي مڪان تراڻي.

هرگز نسـ مهرد آن کم دلش زنده شد بـم عشق.

شهيد جمع ڪڪراڻي کي خراج عقيدت

جي هڪبت هئا، سي هور نه هرن ڪڏهن؛

تخليق انساني کان وٺي حق سان ناحق جو جهيڙو هلندو
پئي آيو آهي. ان ڏڪراءَ جي هڪ شهيد ڪڙي آهي، اهو
دور جڏهن حضرت امام العالمين خواجه احمد زمان قدس سره
جن وصال مبارڪ فرمايو، جنهن کان فوراً پوءِ انهن باطل قوتن
ڪيسن جي صورت ۾ پورو پورو زور ڏيکاريو ۽ بالاخر کين
اتان به منهن ٽوڙ جواب مليو. آخر ڪوبه چارو نه ڏسي انهن
ماڻهو موڪلي 'ويءَ مڪان شريف' تي حملو ڪرايو، جنهن
۾ هڪ فقير جمع ڪڪراڻي شهيد ٿي پيو. سندس مزار ڪوٽ
پاک جي اندر ننڍي مقام ۾ آهي. شهيد جمع ڪڪراڻي اصل
گنداخ بلوچستان جو رهاڪو هو. عمر ۲۰-۲۲ سال، پيريل
بنت، وچولي قد ۽ رعبدار چهري جو مالڪ هو. سندس والدين
اگرچہ درگاه لواري شريف جا مريد نه هئا، مگر هي نوجوان
پنهنجي قوه جواني ۾ حق جي گولا ڪڍو لواري شريف اچي
پهتو ۽ مريد ٿيو ۽ اتي ئي ملازمت ۾ رهيو. سندس خدمتون
ڪوٽ شريف جي 'لڪي' دروازي جي حوالي ٿيون، جتان پوءِ
هي 'وي مڪان تراڻي' ويو ۽ اتي ئي جهم شهادت نوش
فرمايو. سندس مزار جي ڪتبي لاءِ حضرت پير بادشاهه قدس
سره جن هيٺين عبارت ڏناري موڪلي.

شهيد شد از دست مردمان ميران ٿنبه محمد خان
حادثه وي مڪان تراڻي.

هرگز نه مبرد آن کم دلش زنده شد بـم عشق.